

Die uw jeugd vernieuwt
als die van een arend...

De Reformatie

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

KERKELIJK LEVEN / K. de Vries

In dit nummer:

KERKELIJK LEVEN **889**

K. de Vries

Elk jaar Generale Synode

MEDITATIEF **893**

A.S. van der Lugt

Altijd twee

WANDELEN **894**

M.H. Sliggers

Nederig zijn

ACHTERGRONDEN **896**

H. ten Brinke

Doop en spiritualiteit

SAMENLEVING **900**

D.A.C. Slump

Dordrecht: kerkrecht
of strafrecht?

KERKELIJK LEVEN **903**

H.J. Boiten

Oecumene van hart en wil

KERKELIJK LEVEN **905**

J.W. Maris

Dankbaarheid en
ingehouden vreugde

en verder...

Uit de kerken
Meegelezen

ELK JAAR GENERALE SYNODE

 synode is met vakantie. Daar zijn die mannen wel aan toe. Alle respect voor het intensieve werk duf ze doen. Na de zomer gaan ze weer verder. Het wordt nog een lange zit, Muur daarna zijn we er weer voor drie jaar vanaf. Nu maar hopen dat de besluiten goed vallen in de kerken. Anders hebben we dadelijk weer drie jaar stress. Waarom eigenlijk niet wat vaker een synode? Ieder jaar. Maar dan wel korter.

J.P. van Bruggen

Het idee voor dit artikel heb ik gepikt van ds. J.P. van Bruggen. Bijna een jaar geleden, in september 1998, schreef hij in de *Gereformeerde Kerkbode* (van het Noorden) een artikel: *Pleidooi voor een minder breekbaar kerkverband*. Daarin pleitte hij ondermeer voor een jaarlijkse, korte synode. Daarin ga ik met hem mee. Bij het schrijven van onderstaande heb ik dankbaar gebruik van de argumenten die Van Bruggen aandraagt.

Synode-besluiten en hun gevolgen

Van Bruggen legt er de vinger bij dat synodebesluiten enorme gevolgen kunnen hebben. Tot op zekere hoogte is de kerkgeschiedenis een geschiedenis van synodebesluiten. De jaartallen 1926, 1944 en 1967 spreken voor zich. Daarbij doet zich het verschijnsel voor dat een synode na het nemen van haar besluiten wordt gesloten. Ze houdt op te bestaan. Het besluit gaat een eigen leven leiden. Sommige zaken blijken in de be-

spreking op een synode heel gevoelig te liggen. De discussie is fel en emotioneel. Van Bruggen **maakt** een **vergelijking** met hoe het dan gaat op **kerkenraadsniveau**. "In een dergelijke geval is het **vaak** wijs om niet een vergaand besluit te nemen. Als kerkenraad neem je een belangrijke zaak dan nog maar eens mee naar huis. Kun je erover doordenken, met elkaar overleggen, bidden. Een maand later zie je elkaar weer, en indien nodig kan het altijd eerder". Een dergelijke flexibiliteit kent een synode niet. De agenda moet nu eenmaal afgehandeld worden. Voor een synode die zichzelf continueert zijn **we sinds 1942** allergisch. Maar een besluit drie jaar uitstellen is **ook een zwakgebod**. Dus worden ter synode met een ferme hamerslag knopen doorgesneden.

KERNREDACTIE:

DRS. G.J. VAN MIDDEMOOP,
DRS. A.L.Th. DE BRUIJNE.

OVERIGE REDACTIELEDEN:

DR. E.A. DE BOER, DRS. B. BOS,
DRS. I.D. HAARSMA, DRS. P. HOUTMAN,
PROF. DRS. B. KAMPHUIS,
DRS. B. LUITEN, DRS. K. DE VRIES.

MEDEWERKERS:

J.J.D. BAAS, DRS. C.J. HAAK,
J.M. DE JONG, DR. J. SMELIK,
DRS. H. VELDMAN.

REDACTIE-ASSISTENT:

H. PRINS, Buiten Nieuwstraat 86-1, 8261 AX
Kampen, Tel. (038) 3331335

Alle snikken bestemd voor de Redactie aan:
Oe Reformatie, Postbus 24, 8260 AA Kampen.

ADMINISTRATIE/ADVERTENTIES:

Uitgeverij Oosterbaan & Le Cointre B.V.,
Postrekening 406040 t.n.v.,
De Reformatie, Goes, Postbus 25, 4460 AA
Goes. Tel. (0113) 215591.

ABONNEMENT:

f 90,00 per jaar; f 49,00 per halfjaar: studenten
f 74,50 per jaar (binnenland). Buitenland:
f 149,00 per jaar (Europa zeepost).
Een abonnement kan per maand ingaan,
maar slechts beëindigd worden uiterlijk twee
maanden voor het verstrijken van de beta-
lingstermijn (opzegging van jaarabonnement
vóór 1 november, van een halfjaarabonnement
voor 1 juni).

Losse nummers f 2,05 (excl. Porto).

De Reformatie is op cassette verkrijg-
baar bij de Stichting Bralectah.
Tel. (0521) 515946.

ADVERTENTIES:

Prijs: f 0,95 per mm. Contracttarief op aan-
vraag.

Zonder schriftelijke toestemming van de
uitgever is het niet toegestaan artikelen uit
dit blad over te nemen.

ISSN 0165-5191

Flexibele besluitvorming

Een vers voorbeeld waarbij deze gedachten bij mij opkomen, is de besluitvorming rond de organisatie-structuur van de Theologische Universiteit. De omvorming van een theologische hogeschool naar een **'kenniscentrum Kampen'**. Uit persverslagen blijkt dat er ter synode nogal wat weerstanden voelbaar waren tegen de **voorstellen**. Ook binnen de Kamper **gemeenschap** zelf. Uiteindelijk is besloten om bij wijze van proef drie jaar met de nieuwe **structuur** te gaan werken. Dit besluit lijkt een compromis. Waarom een proef van **drie jaar**? Het antwoord ligt voor de hand: pas over drie jaar **kan** door de volgende synode **geëvalueerd worden**. Ik vraag me af of deze **gang** van zaken bevredigend is. **Wanneer** een **structuurwijziging** dermate **ingrijpend** is, dat die **als** een aardverschuiving **getypeerd** wordt, is het van groot belang dat **iedereen** er zoveel als maar mogelijk is met overtuiging en enthousiasme achter gaat **staan**. Nu er nog veel vragen en weerstanden leefden, komt de vraag op of de tijd wel rijp was voor **besluitvorming**. Zou het niet beter zijn geweest wanneer er een adem-pauze was ingelast? Maar ja, een pauze van drie jaar is wel wat lang. Dus toch maar verder, we noemen het alleen een proef. Ik kan me dat voorstellen. Maar een proef die drie jaar duurt is ook niet zomaar weer teruggedraaid.

Kortom, hier keert de structuur van **één** keer per drie jaar een synode zich tegen een doelmatig, flexibel proces van besluitvorming. Bij een jaarlijkse synode **kun** je omstreken kwesties een jaar voor je uit schuiven en overgebleven knelpunten oplossen in plaats van een onrijp besluit te forceren.

Revisie en ratificatie

Een besluit dat de kerken minder gelukkig vinden, kunnen ze na een jaar herzien in plaats van na drie jaar. Als voorbeeld **kan** dienen de

kwestie van de **zgn.** 'zegenende preeklezer'. Nu even afgezien van het betrekkelijke belang van **zo'n** kwestie: er leefde onvrede over de **besluitvorming** op dit punt. Maar het duurde jaren voor er meer helderheid kwam.

Van Bruggen oppert verder een interessant idee inzake het ratificeren van synodebesluiten: "Voor de **gedachtengang** dat **synodebesluiten** pas in werking kunnen treden als de **volgende** synode **is** afgesloten, valt wat te zeggen. **Dan** is immers vastgesteld dat het betreffende besluit niet in strijd was met Schrift en K.O. en wel heilzaam voor de kerken geacht kan worden." Ik plaats daarbij de kanttekening dat dit niet voor alle **synodebesluiten** kan en hoeft gelden. Er zijn ook besluiten waarvan de **uitvoering** meteen ter hand genomen kan en moet worden.

Wat ook beter geregeld kan worden, is tijdige **terugkoppeling** naar de synode bij gerezen onduidelikheden. De besluiten **van** de synode van **Berkel** over uitbreiding van de gezangenbundel bevatten nogal wat onduidelikheden. Was er een jaar na **Berkel** weer een synode geweest, dan hadden de desbetreffende deputaten hun interpretatie **van** de besluiten van **Berkel** **aan** die synode kunnen voorleggen alvorens ze in uitvoering te nemen.

Depututenmacht aan banden

Dat brengt **mij** op een volgend aspect wat pleit voor een jaarlijkse synode. Van Bruggen **wijst** erop dat het **gemis** van een regelmatige synode wordt gecompenseerd door het instellen van **deputaatschappen**. Helaas dreigen er steeds meer te ontstaan. Ik vind dat een riskante ontwikkeling. Wanneer er veel **deputaatschappen** zijn, dreigt een **gevaar**. Het **zijn** **steeds** minder de kerken zelf en steeds meer de door de kerken benoemde mensen, die de de loop der dingen beheersen. Overigens, wanneer je dat wilt voorkomen door beperkte bevoegdheden

te geven, heb je weer een ander probleem: **wanneer** deputaten niet handelend kunnen optreden, gebeurt er drie jaar niks. Opnieuw kan de gezangenkwestie hier als voorbeeld dienen. De synode wilde terecht op korte termijn uitbreiding van de gezangenbundel. Om dat te bereiken werd **aan** de deputaten een verstrekkend mandaat gegeven. Vervolgens **heeft** dit **deputaatschap** besloten een **vrijgemaakte** variant op het Liedboek voor de kerken te laten drukken en in gebruik te nemen. Tussentijds overleg met de synode kon niet – er was geen synode – en drie jaar wachten was tegen de **instructie** van de synode. Er is al veel over geschreven. Inhoudelijk vind ik het niet erg. Maar procedureel had een dergelijk verstrekkend besluit volgens mij **niet** door een **deputaatschap** alleen genomen mogen worden. Een jaarlijkse synode had dat kunnen voorkomen. De macht van deputaatschappen moet beperkt worden. Ze behoren voorbereidende en uitvoerende instanties te zijn **van** beleid dat op de G.S. wordt vastgesteld. Maar dat ook elk jaar wordt **aan-** en bijgestuurd.

Wat doen we met de P.S.?

Als de generale synode jaarlijks bijeenkomt, **wat** doen we dan met de jaarlijkse particuliere synodes? Ondanks de lofwaardige inspanningen van allerlei mensen op P.S.-niveau is de P.S. een vergadering die binnen het kerkelijk leven een tamelijk mistig bestaan leidt en verreweg het verst van de kerken afstaat. De P.S. vergaderingen (maar liefst negen in getal) kosten jaarlijks heel veel tijd en man-uren. Maar de daadkracht van een P.S. is op de meeste punten omgekeerd evenredig aan de energie die erin gestoken wordt. Wanneer de G.S. jaarlijks bijeenkomt, **zou** je van de P.S. afscheid **kunnen** nemen. Daarmee voorkom je over-organisatie. De lijnen worden korter en de kerken **krijgen** **meer** daadkracht.

Een aantal belangrijke zaken, **waar-** onder de **zendingssamenwerking** van kerken, worden nu op het **ni-**veau van de P.S. behandeld. In het verleden is dat ook wel op een **an-**dere manier gebeurd, namelijk door vergaderingen van samenwerkende kerken.

Je **zou** een inventarisatie **kunnen** maken van alle noodzakelijke activiteiten van de P.S. om te bekijken of die **kunnen** worden verdeeld over de classes en de generale synode dan wel op een andere wijze geregeld.

Als het weggappen van de tussenlaag van de P.S. niet haalbaar blijkt, kan bekeken worden of de P.S. in afgeslankte vorm - eventueel in een overgangsfase - een beperkt bestaan kan blijven leiden.

Afvaardiging

Hoe moet het met de afvaardiging? Nu zijn er negen **particuliere** synodes die **samen** zorgen voor 36 afgevaardigden. Als je per classis een predikant en een **ouderling** afvaardigt, zou de lijn naar de kerken korter worden. Een **rekensommetje** laat zien dat de 30 classes dan **samen 60** afgevaardigden leveren. Dat is te veel. Een mogelijkheid zou kunnen zijn om de classes bij toerbeurt te vragen om een **afvaardiging**. Het ene jaar de ene classis, het volgende jaar de andere. Dan zit je jaarlijks met 30 **frisse** afgevaardigden. Mocht die snelle verversing van synodeleden de continuïteit in gevaar brengen, dan **zou** de synode de leden van het moderamen kunnen kiezen voor **twee** of **drie** jaar en werken met een **rooster** van aftreden. Een moderamen met een **lan-**ger lopend, welomschreven **man-**daat komt ook de voorbereiding van de volgende synode ten goede.

Geen nieuw idee

Wat zijn eigenlijk de historische wortels van de structuur van **ons kerkverband**? Dr. H. Bouwman vertelt daarover in *Gereformeerd Kerkrecht II* (Kampen 1934, p.

187-214).

Allereerst ontstonden na de Reformatie in Nederland particuliere synodes. Toen werden ze veelal provinciale synodes genoemd, omdat de kerkelijke en **politieke** grenzen ongeveer samenvielen. Daarbij moet bedacht worden dat de provincies vergeleken met vandaag een grotere politieke betekenis en zelfstandigheid hadden. Door mobiliteit en **communicatie** is Nederland vandaag veel kleiner geworden dan het **toen** was. Daarmee is de rol van de provincie afgenomen. Je ziet dat terug in de geringe belangstelling voor de **staten-verkiezingen**.

Naast de provinciale was er de generale of nationale synode. Hoe vaak wilde **men** een synode? Het convent van Wezel in 1568 wilde een jaarlijkse synode. Emden besloot in 1571 tot een twee-jaarlijkse algemene vergadering. Maar in 1578 werd bepaald dat de generale of nationale synode **elke** drie jaar bijeen zou komen. Dus was er in 1581 weer een synode. Al gauw daarna bleek het onmogelijk om dit **ritme** vast te houden. De overheid moest namelijk toestemming geven en deed dat niet graag uit angst voor te grote invloed van de kerken. In 1586 en daarna pas in 1618 was er weer een synode. **Daarna ontvingen** de kerken in de periode van de republiek nooit meer toestemming van de Staten. Na 1618 dus 200 jaar lang geen synode ondanks talloze verzoeken. Door het ontbreken van een generale synode werd in die tijd het belang van de particuliere synode natuurlijk groot. Tussen de synodes van **verschillende** provincies werd nauw contact onderhouden om het ontbreken van een generale **synode** enigszins op te vangen. Er was veel overleg en **correspondentie**.

Voor- en nadelen

Bouwman pleit voor een jaarlijkse of twee-jaarlijkse **generale** synode. Hij stelt dat de regel in de kerkorde – elke **drie** jaar – uit praktische

overwegingen is gekozen. De oude kerk volgde reeds de regel van een jaarlijkse synode.

Hij noemt nog als mogelijk voordeel van een drie-jaarlijkse synode "dat het rust geeft en de kerkelijke processen intoomt. Wanneer bijzonder ingrijpende kwesties aan de orde zijn, is het leven der kerk in het laatste jaar voor een synode wel eens zeer bewogen. Wanneer echter de synode vergaderd heeft en een beslissing heeft genomen, komt er een periode waarin de besluiten bezinken kunnen en treedt een nieuwe toestand in, overmits men voorlopig toch niets aan het besluit veranderen kan." Verder zou het aantal appèlschriften door de lange periode van drie jaar wellicht vermindere.

Toch vindt Bouwman dat er al met al meer argumenten pleiten voor een jaarlijkse synode, zoals een sterker functionerend kerkverband, betere aansturing van deputaatschappen en minder volle, beter te spreiden agenda's.

Kortom, de idee van m'n jaarlijkse synode is bepaald niet nieuw. Om praktische redenen (politiek, mobiliteit e.d.) kwam het er zelden van. Die praktische redenen zijn echter vandaag niet meer van toepassing. Elk jaar een synode met een kortere zittingsduur dan de huidige, moet goed uitvoerbaar zijn. Al zal wellicht de vergaderduur van drie achtereenvolgende synodes bij elkaar opgeteld groter zijn dan van één synode per drie jaar. Maar als daartegenover staat dat de P.S. kan worden afgeschaft, is er toch aanzienlijke tijdswinst geboekt. En vooral: het kerkelijk apparaat zal er minder log en traag van worden.

Tenslotte

Ik heb nog niet gekeken hoe andere kerken om ons heen hun kerkverband organiseren. Misschien valt er van hen nog iets af te kijken. Een handicap bij het schrijven van dit artikel is verder dat ik nog nooit op een generale synode heb gezeten. Misschien dat anderen

vanuit die ervaring heel anders aankijken tegen het pleidooi van Van Bruggen en mij voor een jaarlijkse synode. Ik hoop dan ook op reacties van mensen met inzicht en ervaring op dit punt.

Ds. K. de Vries is predikant van de Gereformeerde Kerk van Alphen aan den Rijn.

Aangenomen naar Ridderkerk: B. van Zuijlekom te Pijnacker-Nootdorp, die bedankte voor Bergschenhoek en voor Emmeloord (sectie noord-oost).

Nieuwe indeling Friesland

De Particuliere Synode van Friesland heeft besloten de samenstelling van de plaatselijke kerken over de drie classes te herzien. De belangrijkste reden daarvoor was dat de oude classis Drachten meer gemeenten had dan & classes Leeuwarden en Dokkum samen. De PS Friesland bestaat nu uit de classes Buitenpost (9 gemeenten met 2130 leden), Drachten (8 gemeenten, 3050 leden) en Leeuwarden (8 gemeenten met 2270 leden).

Jubileum

Op 12 juli is was ds. A. Geelhoed veertig jaar predikant. Hij was verbonden aan de gemeenten te Zwa-

gerveen-Zwaagwesteinde (1959), Hasselt (1966) en 's-Gravenhage-West (1972). Op 1 september 1994 ging ds. Geelhoed met emeritaat.

Adreswijzigingen e.d.

Aimelo * Diensten: Geref. Kerk, - Bellavistastraat 26: 09.30 en 16.30 uur.

Benschop * Dominee: T. Wegman, Kerkweg 3, 4235 VT Tienhoven (ZH), tel. 0183-602477.

Brouwershaven * Preekvoorziening: J. de Ruiter, tel. 0111-401247.

Bruchterveld * Scriba: W. Pullen, E.H. Meijerinkstraat 8, 7695 SP Bruchterveld.

Daifsen * Scriba: Postbus 4, 7720 AA Dalfsen, T. Pruim, Boterbloem 23, 7721 JD Dalfsen, Tel. 0529-432081.

Goes * Scriba: C. Verkuil, Lange meet 103, 4464 BJ Goes, tel. 013-220292, fax 013-217323, Ambtelijk secretaris: R.J. Lebens, Achterhaven 4, 4461 ZX Goes, tel./fax 0113-233778.

Zuidwolde * Preekvoorziening: M. Haveman-Kruidhof, Suuddal 39, 7921 EH Zuidwolde, Drente, tel. 0528-374204.

Gereformeerde ouderlingenconferentie Drenthe 1999

De ouderlingenconferentie in het particulier ressort Drenthe zal dit jaar plaatsvinden op D.V. vrijdag 10 september in de Maranathakerk, Nobellaan 140 te Assen.

De conferentie begint om 20.00 uur. Ds. A.J. Mol te Winsum hoopt te spreken over het onderwerp: 'IJzer scherpt ijzer'.

De wereld gaat voorbij en haar begeren, maar wie de wil van God doet, blijft tot in eeuwigheid.

1 Johannes 2,17

*'Hij nam Siddharta bij de hand, leidde hem naar de plaats waar ze gewoonlijk aan de rivier zaten, ging daar zitten met hem, glimlachte naar de stroom. 'Je hebt hem koren lachen', zei hij. 'Maar je hebt m g niet alles gehoord. Laten we luisteren, hij heeft nog meer te vertellen.' Ze luisterden. Zacht klonk het veelstemmig gezang van de stroom. Siddharta keek in het water, en in het water, dat voorbijtrok, werden beelden zichtbaar...'*¹

Er zijn veel mensen op aarde, die u een bijzondere ervaring kunnen vertellen. Zij zaten bij het water en volgden de kabbelende stroom...; zij stonden op het open veld, in het donker, te kijken naar het grote heelal vol met sterren...; zij hadden de top van een heuvel of berg bereikt en keken, en keken... Het was alsof ze werden opgenomen. Een besef van kosmos en totaliteit beving hen en zij bedachten dat alles wat er leeft en beweegt, wat vastligt en zweeft, opgenomen is in een geheel, waarbij er geen 'ik' of 'jij' meer is. Zij voelden zichzelf niet meer, maar alleen dat grote verband van alles-in-allen. Het voelen van de hartslag van het universum kan mensen een onzegbare vreugde geven.

Johannes lijkt bij hetzelfde uit te komen: de wereld en haar begeren gaat voorbij. Is dat te combineren met deze genoemde ervaringen van mensen? Johannes weet van de begeerten in deze wereld. De licha-

melijkheid, de wereld van kijken en gezien worden en de trots - hoeven laten zich niet inpakken door deze krachtige driften in het menselijk bestaan? Daar hoeft je geen christen voor te zijn, ook een hindoe kan je dat vertellen. Johannes weet dat het voorbij gaat, maar let op de tegenstelling: wie de wil van de Here doet, die blijft eeuwig.

Bij velen leeft het diepe verlangen om de begeerte voorbij te komen. Het kan toch het ware leven niet zijn om jachtig voort te gaan, zonder rust te kunnen vinden. Er moet toch meer zijn voor mensen met een bewustzijn, dat zichzelf en de buitenwereld beschouwen kan? Is het dan zo vreemd, dat je uitkomt bij dat kosmische besef?

Het is duidelijk dat er in dit grote heelal verband bestaat tussen het extreem grote en het intens kleine. De baan van de sterren heeft invloed op het aardse leven. Er blijven gelijktijdigheden in de geschiedenis te zijn, die veronderstellen dat er een orde is achter de grillige verschijnselen, die wij waarnemen in tijd en ruimte. Het is zo indrukwekkend, dat die orde niet minder dan goddelijk wordt genoemd. Het is de systematiek voorbij goed en kwaad. Een mens kan die niet wijzigen of beoordelen, hij doet er goed aan zich te schikken. Maar sommigen hebben ontdekt, dat je een goddelijke beleving kunt krijgen in die natuur - door, in, met die orde. Stamelend spreken de ingewijden zich uit. Het was of zij zichzelf verloren. Eén met God.

De Schepper van hemel en aarde belooft grootse ervaringen. Maar de weg tot die ervaring gaat niet via

zijn handwerk, de schepping. De wereld gaat voorbij en haar begeerte. Wie zichzelf via & schepping verliezen wil, plaatst zichzelf uiteindelijk voorbij de wet, ja boven de wet. Die plaats is echter voorbehouden aan één, de wetgever en rechter, God. Zo houdt de verhouding tussen Schepper en schepsel altijd de afstand van de twee partijen. Keerde ik tot mijzelf in? - Gij zijt daar niet. Trad ik buiten mijzelf? - ook daar zou mijn hart u niet vinden. God blijft God, maar gelukkig niet op afstand. Hij is door Jezus Christus een Vader voor allen, die zijn wil doen. Die goed en kwaad niet voorbij willen gaan, maar willen aanvaarden.

Voor hen allen zijn er beloften, die een onzegbare werkelijkheid oproepen. Deel krijgen aan de omgang met God in een van Kwaad bevrijde kosmos. Het zal ons tot in onze diepste lagen doordringen. Twee in één verbond, in één gemeenschap. Altijd twee.

¹ Hermann Hesse, *Siddharta*, een indiese vertelling, Amsterdam 1980 (veertiende druk), 123.

Ds. A.S. van der Lugt is predikant van de Gereformeerde Kerk te Rotterdam-Stad.

W wandelen met God

De Bijbel leert ons om nederig te zijn. Alleen, wanneer ben je dat nu? En hoe ben je dan? Want je moet toch voor jezelf opkomen? Mensen die last hebben van faalangst, zichzelf minderwaardig voelen, krijgen hulp om er vanaf te komen. Of om in elk geval ermee goed om te kunnen gaan. Mag dat dan niet van de Here?

Ja wel, dat mag zeker. Jij bent als mens uniek. En je mag er zijn. Helemaal zoals je bent. God vraagt niet dat je gebukt gaat onder zulke negatieve gevoelens over jezelf. Nederig zijn is niet hetzelfde als negatief denken over jezelf. Een assertieve mens kan heel nederig zijn. God wil dat zelfs van ons allemaal. Koning David was bepaald assertief. Hij liet niet over zich lopen. Hij kwam op voor zichzelf. Zeker als het ging om de eer en de goede Naam van God wiens koning hij was. Toch was David nederig. Daar zong hij ook van. Psalm 131 is er een voorbeeld van.

Niet trots van hart

Bij nederig zijn hoort dat je niet trots bent. 'HERE, mijn hart is niet hovaardig.' Niet hoogmoedig. Je hart is het centrale punt in je leven. Daar zitten 'de oorsprongen van het leven', Spreuken 4. Daar komen je gedachten op. Mooie en lelijke. Daar worden je ideeën geboren. In je hart overleg je bij jezelf.

M'n hart kan trots zijn. Het kan 'hoog zitten'. Een mens kan zijn hart 'niet op de juiste plaats hebben'. Dan is hij hoogmoedig. Hooghartig. David wilde dat niet. Zijn hart zat niet hoog toen hij de reus Goliath verslagen had. Hij huppelde en danste rustig mee mid-

den tussen het volk toen de ark naar de tempelberg omhoog gebracht werd. Dansen mag toch best? Dansen voor de Here omdat je blij bent om wat Hij doet?

Soms zat Davids hart wel hoog: toen Joab het volk moest gaan tellen. David wilde zich als koning meten met andere vorsten. Hij verloor op dat moment zijn nederigheid voor God uit het oog. Later zag hij hoe verkeerd dat is. Zo hoor je niet te zijn als je dicht bij de Here leeft.

Koning Uzia werd zelfs op een moment zo hoogmoedig dat hij nota bene zelf in de tempel het reukoffer wilde gaan offeren. Hij duwde de priesters van God gewoon opzij.

Zelfs de vrome koning Hiskia, door een wonder van een dodelijke ziekte genezen, werd naderhand toch hoogmoedig: hij liet aan een delegatie uit het sterke Babel zien wat hij aan wapens bezat. Hij wilde meetellen en meedoen met de sterke naties van toen.

In het Nieuwe Testament zie je het ook. De discipelen hadden hun hart soms hoog zitten. Ze vochten erom wie de eerste, de belangrijkste is voor de Here Jezus. Hoe heeft de Bere Jezus het de Farizeeën niet verweten dat zij met al hun vroomheid toch puur hoogmoedig &. David zegt: Ik ben niet hooghartig. Ik leef dicht bij de Here.

Niet trots van ogen

Hij zegt ook: 'Mijn ogen zijn niet trots.' Je hart zit per slot van rekening nog aan de binnenkant. Dat kun je nog wel toedekken. Camoufleren. Trotse ogen ontdek je met-

een. Die zitten aan & buitenkant. Letterlijk: 'Mijn ogen zitten niet hoog.' Zitten ze dat wel dan kijk ik neer op een ander. Mijn ogen zitten hoger dan ze horen te zitten. Ik zie 'uit de hoogte.'

En vanuit die hoogte drukken ze de ander naar omlaag. Naar lager dan die ander in werkelijkheid hoort te zijn. Hoogmoedige blikken kunnen veel schade doen. Jesaja heeft het erover dat vrouwen en meisjes in Israël met 'gerekte hals en trotse ogen' rondliepen. Ze deden uitdagend. Ze wilden graag gezien worden met hun mooie figuur en hun mooie kleren.

De uitdrukking van je ogen spreekt boekdelen. Er wordt geen woord bij gezegd, maar de blik van je ogen doet veel. Blikken kunnen doden. Door de blik van een man kan een vrouw zich uitgekleed voelen. Ogen kunnen begeerte uitstralen. Of jaloezie. Of haat. Of eerbij. Heb je ruzie gehad, zeg je lange tijd geen stom woord tegen elkaar, ben je boos of chagrijnig, dan kunnen je ogen lelijk fonkelen. Zonder dat er een woord gezegd wordt. Ogen kunnen heel vriendelijk naar je kijken. Je boosheid smelt er ineens door weg. Dit laatste, deze manier van kijken, hoort bij nederig zijn.

Gedrag my heb nooitla man, x

David zegt verder ook: 'Ik wandel niet in grootse dingen.' Daarmee heeft hij het wat meer over zijn gedrag. Hij laat zich niet door grootse dingen die helemaal niet bij hem passen op sleeptouw nemen. Hij doet niet stoer. Hij vindt zichzelf niet een 'hele piet.' Wandel ik in grootse dingen dan heb ik een hoge dunk van mezelf.

Ik heb het erg goed met mezelf getroffen. Zoals Babels koning Nebukadnezar eens uitriep: 'Is dit niet het grote Babel dat ik **gebouwd heb?**'

Of zoals de Farizeeër uit de gelijkennis in **Lukas 18** opsomde wat hij allemaal voor **God** gedaan had. Zelfs meer dan de Here vroeg. Hij zette zich ook nog af **tegen** andere mensen die hij 'slecht vond: bij voorbeeld die tollenaar daar achter in de synagoge. Die kon alleen maar stamelen: 'O, God, wees mij, **arme** zondaar **genadig!**'

Die tollenaar **was ook** geen beste. Maar de Here **Jezus** hekelt de manier waarop de Farizeeër **hem** neerdrukt tegenover God. Om zichzelf te 'verhogen'.

Er zijn mensen genoeg, teveel eigenlijk, die mals het dan heet 'een te grote broek aan hebben'. Voor je het weet leef je in (te) grootse **din-**
gen.

Ja, dan overschat **ik** mezelf. Ik kan die dingen niet **aan**. Ze **zijn** te moeilijk voor me. Ik ga er mee onderuit. Ik kan mezelf **overschatten** in mijn redeneren. Ik wil perse verklaren wat ik niet **verklaren kan**.

Wat **mijn** begrip te boven gaat. Ik **loop** erin **vast**.

Dat kan gebeuren in de dingen van de Here. Gods wonderen in de schepping **kan** ik niet verklaren. Ik kan ze wel ontdekken. Voor **een goed** deel **kunnen** we ze ook (in de wetenschap) ontleden. En dan zie ik hoe groot **God** is. Maar aanneemelijk **maken kan** ik ze niet. Probeer ik het toch **dan** loop ik vast. Daar **zijn** het wonderen **van** God voor.

Ik kan God ook niet narekenen waarom Hij iets in mijn leven doet **mals** Hij het doet. Ben ik teleurgesteld, voel ik me verbitterd, **dan** kan ik God ter **verantwoording** willen roepen. Job heeft wel eens durven zeggen: 'Laat God **maar** eens een verklaring afleggen **van** wat Hij heeft gedaan...' Asaf raakte ook verstrikt in **dingen** die hij **van** God **niet begrijpen** kon, Psalm 73.

Te wonderbaar zijn voor mij veel dingen die de Here aan ons geopenbaard heeft. Onze zondeval bij voorbeeld, waarbij God niet redend ingreep. **Waarom** deed Hij dat niet? Zouden we dan **niet** voor veel ellende bespaard zijn gebleven? God kon dat toch? ik **kan** er niet uit.

Gods indrukwekkend besluit om mensen 'te verkiezen **en** te **verwerpen**', **ik weet** er geen **raad** mee. God laat het **lijden in** de wereld toe. Ook in ons eigen leven. De satan valt ons **aan**. Al is het dan binnen de grenzen die de Here toelaat, **het** gebeurt toch **maar**. **Ik** word er als gelovige op aangesproken. Maar ik weet er **geen verklaring** voor. **Ik sta** met de mond vol tanden. Probeer ik het toch te verklaren, ik loop er in vast.

Vertrouwen

Ik **kan het** daardoor zelf ook moeilijk gaan **krijgen** met de Bijbel. **Kan** ik met die Bijbel, met veel van wat erin staat, nog wel uit de voeten? Die Bijbel **zegt** me **dingen**, houdt me geboden voor **die** ik totaal niet vind passen in **mijn levenssituatie**. Zouden het echt wel **dingen** zijn die van God afkomstig zijn? Of zouden zij geen gelijk hebben die steeds sterker beweren: 'Alle woorden over boven (God) zijn van beneden (**mensen**)'? Zadelt de **kerk** ons niet op **niet** geboden die zij zelf heeft uitgevonden? Mijn geloof kan onder **druk** komen te staan. Vertrouwen op God, – ik **kan** het niet **aan**.

De Bijbel **zegt**: 'Wandel daar niet **in**.' Laat jezelf daardoor niet onderuit gaan. Geef je over aan God. **On-**danks al je vragen. Ja, juist met al je vragen **waar** je niet uitkomt. Nederig zijn is God vertrouwen dat Hij gelijk heeft. **Jezelf** aan God toe-
vertrouwen. **En** eraan vasthouden dat wat in de Bijbel geopenbaard **wordt** echt van **God** komt. Alles wat je aan wet en evangelie tegenkomt.

Want wet en evangelie leren ons

wat nederig is en wat **hoogmoedig** is. Wet en evangelie laten **ons** merken dat er grenzen zijn aan **ons** **kennen en begrijpen**. 'Openbaren', dat woord alleen al maakt duidelijk dat ik het lang niet allemaal **bevatten kan**. Maar God **vraagt** dat ook niet van me.

Overgave aan Christus

Kan ik dat? Nederig zijn zoals de Bijbel me dat voorhoudt? **Nee**, met geen mogelijkheid. Want mijn oude **natuur** blijft **mij** parten spelen. Hoogmoedige **trekken** houd ik. De Geest is wel bezig me te **vernieuwen**. Nederig zijn hoort bij de vrucht van de Geest, Galaten 5:22. De strijd tegen hoogmoed en in (te) grootse dingen wandelen blijf ik voeren tot **mijn** laatste snik. Toch belooft de Here mij groei. Hoe langer hoe **meer** mag ik leven in het begin van de nieuwe gehoorzaamheid, HC. zondag 44 van de **Heidelbergse Catechismus**. Dat is **groots!**

Maar dan zal ik me wel door de Geest aan Christus moeten leren overgeven. Ook hoe langer hoe **meer**. Christus, **Hij** kon het, nederig zijn. Bij Hem was het **compleet**. **Volmaakt**. **Hij** heeft het voor mij volbracht. En de Heilige Geest heeft Bij voor me **verdiend**. Om het **mij ook weer te leren**.

Nederig zijn, ik begin ermee door mezelf over te geven aan **God**. Aan Christus. Aan de Geest. Onze **hoog-**moed was juist dat **we** dat niet wilden, Genesis 3. Nu wel?

Ds. M.H. Sliggers is predikant van de Gereformeerde Kerk te Arnhem.

Een discussie over de betekenis van de doopsymboliek. Is zo'n **discussie** het lezen waard? **Als** het gaaf om het uitwisselen van meer technische argumenten zullen er **misschien enkele** lezers zijn die afhaken: voer voor theologen, zullen zij misschien denken. Maar **als** die **discussie** nu te maken heeft met onze spiritualiteit? Dan gaaf het toch om meer dan een theologenbelang.

In zijn reactie op mijn artikel **De doop: gewassen of verdrongen worden?** legt prof. Van Bruggen zo'n verbinding tussen (de betekenis van) de symboliek van de doop en onze spiritualiteit.¹ Ik had dat zelf trouwens ook gedaan, aan het slot van m'n artikel. Van Bruggen signaleert het risico van een spirituele scheefgroei. Op dat punt wil ik graag ingaan. In de aanloop daar naar toe reageer ik eerst nog op enkele andere elementen van Van Bruggens bijdrage aan de discussie.

Gewassen of verdrongen worden?

Het punt in discussie was: **wat** wordt gesymboliseerd door de doophandeling met water? Is die handeling het symbool van verdrinking of van gewassen worden? Daarbij speelt natuurlijk de betekenis van het Griekse woord voor 'dopen' (*baptizein*) een belangrijke rol.

Prof. Van Bruggen geeft niet helemaal juist **weer** wat ik daarover schreef. Hij **schrijft**: "Ds. Ten Brin-

ke erkent dat **dit** [het werkwoord *baptizein*] vaak een negatieve connotatie heeft ('ondergedompeld worden, ondergaan in'). Het kan echter ook heel neutraal zijn: 'gewassen worden, zich reinigen'. De voorkeur van ds. Ten Brinke gaat **nu** uit naar **die** meer **neutrale** betekenis" (blz. 862). Maar ik heb juist **ontkend** dat **het** woord *baptizein* als zodanig vaak een negatieve connotatie heeft. Ik heb geschreven: als dat 'ondergedompeld worden' een negatieve **zaak** is, **dan ligt dat aan het element waarin iemand wordt**

ondergedompeld (ziekte b.v., of schulden). Het is op zichzelf een **neutraal** woord (blz. 679). Het gaat er dan **ook** niet om dat mijn voorkeur uitgaat naar **die neutrale betekenis**, **alsof** je zou kunnen kiezen tussen een meer negatieve **en** een meer **neutrale** betekenis. Mijn bewering was dat het woord op zichzelf **neutraal** is, **en** niet op zichzelf al een negatieve lading heeft.

Prof. Van Bruggen wijst erop dat iemand die **gedoopt** wordt **niet** zichzelf onderdompelt, maar ondergedompeld wordt, door iemand anders. Dat is inderdaad een heel typerend aspect van de doop, dat in **de bezinning** op de doop een belangrijke rol moet spelen. Maar dat gegeven heeft geen invloed op de **betekenis** van het woord *baptizein* op zichzelf: **onderdompelen**, in veel gevallen in de **zin** van wassen. Of ik nu mezelf onderdompel (vgl. Lucas 11.38) **of** dat vaatwerk door een **ander** wordt ondergedompeld (vgl. Marcus 7.4), in beide gevallen gaat **het erom** dat ik mezelf, resp. **de vaat was**.

Het beeld van de doop laat zich begrijpen tegen de achtergrond van een wasbeurt. Om dat aan te tonen had ik o.a. verwezen naar Handelingen 22.16. Het gaat **om de oproep van Ananias aan Saulus**: "Sta op, laat u dopen (onderdompelen) en uw zonden afwassen, onder aanroeping van zijn naam". Volgens Van Bruggen moet je het 'zonden **afwassen**' niet verbinden met het 'ondergedompeld worden'. Het ondergedompeld worden in het water wijst niet op de afwassing van de zonden. De afwassing van de zonden gebeurt **namelijk** door de aanroeping van de naam van de Here.

Ik vind dit niet overtuigend. Het onderdompelen is in Handelingen 22.16 direct gekoppeld aan de afwassing van de zonden. Er moeten wel sterke argumenten zijn om 'onderdompeling in water' en 'afwassing van de zonden' niet op elkaar te betrekken, temeer omdat de bijbel regelmatig die verbinding legt (zie mijn artikel). Zo'n argument zou kunnen zijn dat 'onderdompelen' (*baptizein*) nu eenmaal altijd een negatieve zaak is ('verdrinken' worden). Maar dat is niet zo, zoals ik in mijn artikel heb willen aanwijzen.

Bovendien: het verband tussen de metafoor 'zonden afwassen' en het ondergedompeld worden in water is voor iedereen duidelijk: altijd en overal hebben mensen zich gewassen door zich in water onder te dompelen. Maar welk innerlijk verband ligt er tussen de metafoor 'zonden afwassen' en het aanroepen van de naam van de Here? Oftewel: als voor het besef van Ananias het water van de doop niet wijst op de vergeving ('afwassing') van de zonden, maar als hij inderdaad had willen zeggen dat Saulus' zonden vergeven worden doordat hij de naam van de Here aanroept, hoe komt hij er dan bij om de metafoor 'zonden afwassen' te gebruiken? Waarom zei hij dan niet gewoon: laat je zonden vergeven worden door de naam van de Here aan te roepen? In de uitleg van Van Bruggen komt de metafoor 'zonden afwassen' in de lucht te hangen.

Prof. Van Bruggen noteert de mogelijkheid dat in de kerkelijke taal bepaalde beelden, voorstellingen en belevingen een ontwikkeling hebben gehad die soms wat afwijkt van de oorspronkelijke klanke van woord en teken. Die mogelijkheid is er zeker. En als de exegetische van teksten in het Nieuwe Testament duidelijk zou maken dat het bij de doop gaat om een symbool van 'verdrinken' en niet van 'wassen', zouden we wat afstand moeten nemen van de manier waarop de Heidelbergse Catechismus,

de Nederlandse Geloofsbelijdenis en de doopsformulieren de symboliek van de doop uitleggen. Vooralsnog denk ik niet dat dat nodig is. Belijdenisgeschriften en liturgische formulieren hebben zeker niet het laatste woord als het gaat om de uitleg van bijbelse woorden en symbolen. Maar ik denk dat we kunnen zeggen dat de manier waarop de Heidelbergse Catechismus (zondag 26 en 27), de Nederlandse Geloofsbelijdenis (art. 34) en de doopsformulieren de symboliek van de doop uitleggen een adequate weergave is van het bijbels onderwijs (nb: 'adequaat' is wat anders dan 'uitputtend'). Het zijn niet alleen latere christenen die 'doop' en 'water' nauw aan elkaar hebben verbonden, maar het is de bijbel zelf die de doop presenteert als een teken van de afwassing van de zonden.

Vuil

Prof. Van Bruggen heeft een bepaald belang op het oog wanneer hij de symbooltaal van de doop negatief uitlegt ('verdrinking'). Het lijkt hem belangrijk "om te voorkomen dat de doop alleen maar meer wordt gezien als een geruststellend teken en om te vermijden dat de ernst van onze zonden een pro memorie post wordt. Dan zou het immers tot spirituele scheefgroei kunnen komen. Kerkmensen weten dan heel actief te spreken over het feit dat hun kinderen toch "kinderen Gods" zijn. Maar gelijktijdig vergeten zij dat ze ooit verklaarden dat diezelfde kinderen ook "in zonde ontvangen en geboren zijn en daarom aan allerlei ellende, ja zelfs aan het eeuwig oordeel onderworpen zijn".

Ik ben dat van harte met hem eens, en daarom heb ik die waarschuwing nog maar eens helemaal overgetypt. Qua geboorte zijn onze kinderen, en wijzelf, geen kinderen van God, maar kinderen van Adam. 'Kind van God' ben je op de wijze van de belofte, en die belofte kan niet anders werkelijkheid worden dan

door een wedergeboorte, en niets minder. Dat is inderdaad het eerste wat de doop ons duidelijk maakt: we moeten gewassen worden, steeds weer, want we zijn te smerig voor God om aan te pakken! Die kant van de doop is in vrije-maakt-gereformeerde kring inderdaad wel eens onderbelicht gebleven. Onze christelijke gereformeerde broeders en zusters hebben daar meer oog voor, en samsprekingen met hen hebben voor mij die kant van de doop meer in het licht gezet.

Dat ik de doop niet zie als een symbool van een verdrinking heeft er dan ook niet mee te maken dat ik mij zou verweren tegen de gedachte dat wij als geestelijk dode mensen geboren worden. Er is bij mij geen afweer tegen dat aspect van de doop, en het is dan ook niet nodig om op mek te gaan naar diepere motieven achter zo'n afweer. Dat ik in mijn artikel niet veel medacht gaf aan dit aspect van & doop werd veroorzaakt door het feit dat ik op dat punt niet van mening verschil met prof. Van Bruggen.

Schoongewassen door de Geest

Dat de symboliek van de doop een negatief aspect heeft, daarover zijn we het eens. Wie gewassen moet worden is vuil. Mijn punt was dat de symbooltaal van de doop niet alleen negatief is, maar ook positief: het water spreekt ook over de afwassing van de "onreinheid van onze ziel" en van de vernieuwing door de Heilige Geest. Ik zal inderdaad niet beweren (prof. Van Bruggen schreef dat niet te verwachten) dat dat positieve aspect niet heel duidelijk aan bod komt in zijn boekje. Maar mijn punt was dat dat positieve aspect is losgekoppeld van de symboliek van de doop. De doopceremonie verbeeldt volgens Van Bruggen alleen iets negatiefs: het onderdompelen wijst op een verdrinking. Het positieve is voor hem verbonden aan

wat er bij die doopceremonie wordt gezegd: we worden gedoopt op, of in de naam van Jezus.

Wat is het **belang** van dit punt van verschil? Voor mij ligt dat **belang** op hetzelfde vlak als waar prof. Van Bruggen een belang zag in zijn benadering van de **doopsymboliek**: dat van de **spiritualiteit**.

Voor veel gereformeerden betekent de doop: zondevergeving, afwassing **van** de zonden. Dat betekent nog niet dat de ernst van de situatie **ook** beleefd wordt (zie boven). Die afwassing van de zonden kan **gaan** fungeren als **alleen** maar een **geruststellend** teken: over die zonden **en** onze schuld hoeven we ons dus niet meer druk te maken (zie de waarschuwing van Van Bruggen). Maar of de ernst van de situatie nu al dan niet beleefd wordt: de beleving van de doop **blijft zo** in het negatieve **steken**. De schuld is kwijtgescholden. We staan **niet** meer in de min bij God.

Maar de **taal** van de doop gaat veel verder! Het **gaat** er niet **alleen** om dat de negatieve kanten van ons leven worden afgedekt door de vergeving, op grond **van** het offer van Christus. God wil ons leven helemaal **vernieuwen**. De doop zegt niet alleen dat die wedergeboorte onmisbaar is om bij God te mogen horen. De doop zegt ook dat God die wedergeboorte wil geven. We blijven niet wie we waren (terwijl de zonden worden afgedekt); we worden wie we nog niet waren toen we geboren werden. De kerk is gedoopt met de Geest. De Geest wil ons vol **maken** met Hem. En de eerste vruchten worden zichtbaar – en dat is nog maar het **begin**!

De doop wil ook verwachting oproepen, en de spanning van die verwachting. God wil van dit **Adamskind** zijn **kind** maken; en dat niet alleen zo dat het **de 'status'** heeft van 'kind van God', maar dat het steeds meer **werkelijk** een kind **van** Hem wordt: opnieuw gevormd naar **zijn** beeld, door zijn Geest. Dat is de bijbelse belofte, al in het Oude Testament: "ik zal rein water over u sprengen, en gij

zult rein worden; (...) een nieuw hart zal Ik u geven (...). Mijn Geest zal Ik in uw binnenste geven..." (Ezechiël 36.25-27).

Gereformeerd en charismatisch

Het lijkt mij van belang om ook dat positieve aspect van de doop voor ogen te houden. Dat is **belangrijk** om te voorkomen dat de doop alleen maar wordt gezien als een teken van iets dat je kwijt bent (je **zondenschuld**), en om te vermijden dat de **vernieuwing** van ons leven alleen maar een pro memorie post wordt. Ook dat zou een **vorm** van spirituele scheefgroei zijn.

Ik ga de ene vorm **van** scheefgroei niet wegstrepen tegen de ander, zo van: de **één** heeft er **last** van dat hij de ernst van z'n zonde niet voldoende beseft, en de ander dat voor hem de **belofte** van de vernieuwing van z'n leven door de Geest niet voldoende **leeft**. Ik **denk** namelijk dat die beide vormen van **scheefgmei** kunnen samengaan. Wie de ernst van z'n **Adams-situatie** onvoldoende beseft, kan ook niet voldoende beseft hebben van wat God aan vernieuwing voor hem 'in petto' heeft. En omgekeerd: wie **beseft** wat God wel niet allemaal in zijn leven wil vernieuwen, gaat ook beseffen hoe slecht het er dus met hem **voorstand**.

Ik **denk** dat ik daarmee een klassiek-gereformeerd inzicht vertolk. En ik denk dat het belangrijk is om dat inzicht te activeren, zowel in **de** richting van **hen** die de doop beleven als 'alken maar' een teken van de vergeving van de zonden, als in de richting van hen die verlangen naar meer **aandacht voor** geestelijke vernieuwing.

De doop met **water** spreekt rechtstreeks van de **zgn.** 'doop' met de Heilige Geest. **Over** die 'doop' heeft Van Bruggen heel waardevolle **opmerkingen gemaakt**.² Maar ondertussen belet **zijn** uitleg van de symboliek van de doop hem om de 'doop' **met** de Geest te verbinden met de waterdoop, **en** zo ingang te

laten **vinden** in het besef van de **mensen**. Dat is jammer. Want velen binnen de Gereformeerde Kerken brengen hun doop niet in verband met hun 'Geestesdoop'. Voor velen zijn dat twee heel **aparte** onderwerpen: de waterdoop **en** de 'doop' met de Heilige Geest. Voor het ene moet je bij de gereformeerden zijn; voor het andere bij de **charismatische**- of de Pinksterbeweging. In **antwoord** op de charismatische beweging verwijzen we wel **naar** onze doop: we zijn immers ook in de **naam** van de Heilige Geest gedoopt. Maar dat blijft naar mijn indruk wel **eens een** wat formele, lege verwijzing. De 'Geestesdoop' is iets waar wij **niet** aan doen'. Het is één van de dwalingen die vanaf de **kansel** worden behandeld **als** **zondag 20** van de Heidelbergse Catechismus aan de beurt is, over de belijdenis van de Heilige Geest. Maar wij 'doen' daar natuurlijk wel aan. Of, beter gezegd: **Christus** 'doet' daar **aan**; Hij zendt **zijn** Geest op een **overvloedige** manier, om mensenlevens helemaal te veranderen. En Hij laat ook dat zien in de doop, op een **manier** die voor iedereen begrijpelijk is: we worden schoongewassen **door** de Geest, zodat we "stralend, zonder vlek of rimpel" (Efeze 5.27) voor God komen te **staan**. De Heilige Geest, "die God rijkelijk over ons heeft uitgestort", wast ons leven schoon als een douche (Titus 3.5-6). Als een predikant de 'doop' met de Heilige Geest wil behandelen in de leerdienst, dan **hoeft** hij dat niet alleen op **een** afwijzende manier te doen bij de behandeling **van** zondag 20. Hij kan dat op een aanbevelende manier doen bij de behandeling van zondag 26 en 27, **waar** de doop wordt besproken. **Daar** belijden we de **tweeslag** die ik in dit artikel wilde onderstrepen. "Dat wij **van** God vergeving van de zonden hebben (...). Verder óók, dat wij door de Heilige Geest vernieuwd en tot leden van Christus geheiligd zijn, zodat wij **hoe** langer **hoe** meer van **de** zonde afsterven en godvrezend en onberispelijk leven" (Heidelbergse

Catechismus Zondag 26, antwoord 70).

De symboliek van de doop roept schaamte bij ons op, omdat we blijkbaar vuil zijn. En diezelfde symboliek roept vreugde en verwachting op. Vernieuwing door de Geest – dat is het positieve perspectief, telkens wanneer iemand symbolisch wordt gewassen bij de ingang van Gods rijk.

¹ J. van Bruggen schreef over de symboliek van de doop in zijn boekje *Hes diepe water van de doop* (Kampen 1997) en in de Gemeenteschets *Hoc gewoon is de doop?* *Her eeuwenoude beeldmerk voor christenen* (een uitgave van de bijbelstudiebonden binnen de vrijgemaakte Gereformeerde Kerken). Ik besprak Van Bruggens opvatting over de doopsymboliek in dit blad, jrg. 74 nr. 31 (8 mei 1999), blz. 678-681. Daarop reageerde Van Bruggen in dit blad, jrg. 74 nr. 39 (3 juli 1999), blz. 861-862. In het vervolg verwijzen paginanummers naar De Reformatie 74 (1998-99).

² Ik gaf die door in mijn artikel *De 'dom'* met de Heilige Geest, in De Reformatie 74 (1998-99), 700-703.

Drs M ten Brinke was van 1985 tot 1991 predikant van de Gereformeerde Kerken te Doesburg en te Doetinchem. Sinds 1991 is hij verbonden aan de Gereformeerde Kerk te Spakenburg-Zuid, ten dienste van de Eglise Réformée Confessante au Congo.

Zendingswerk op Curaçao

Het adres van de 1e secretaris van de Zendingscommissie van de gereformeerde kerk te Dordrecht luidt: H. van der Linden, Bons Pasternak-erf 45, 3315 BP Dordrecht, tel./fax 078-6212369.

T.b.v. het zendingswerk is een College van Zendingsdeputaten opgericht, bestaande uit de classiskerken uit de classis Dordrecht-Gorinchem.

Het adres van de secretaris van het College luidt: Ds. H.P. Dam, Buitendams 43, 3371 BA Hardinxveld, tel. 0184-615492.

De zelfstandige Nederlandse gemeente op Curaçao heeft zich per 1

uit de kerken

juni 1998 aangesloten bij de classis Dordrecht-Gorinchem.

Vakantie voor predikanten

Sinds begin juli zijn wij vacant. Predikanten die hun vrije zondag c.q. vakantie door willen brengen in Brouwershaven kunnen gebruik maken van de pastorie (gedeeltelijk ingericht). Het enige wat wij vragen is voor te gaan in de erediensten. Voor inlichtingen en vragen J. de Ruiter, tel. 0111-401247.

HOTEN • VAN RIETSCHOTEN • VAN RIETSCHOTEN • VAN RIETSCHOTEN • VAN

VAN
HO
VAN
HOT
VAN

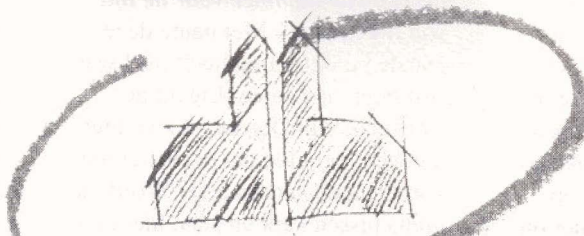
BOEKHANDEL
Uw boekenbestelling 010-4820488

VAN RIETSCHOTEN

Keizerswaard 8, 3078 AM Rotterdam. Winkelcentrum Keizerswaard

HOTEN • VAN RIETSCHOTEN • VAN RIETSCHOTEN • VAN RIETSCHOTEN • VAN

donatus

Verzekert
van Avonmaalstel tot Zadeldak
alles onder uw kerkelijk dak!

Verzekerd zijn bij Donatus is een geruststellend gevoel.
Al sinds 1825 dé verzekeraar voor uw kerkelijke eigendommen,
maar ook voor al uw andere verzekeringsaangelegenheden.
Vraag vrijblijvend onze brochure of offerte of maak een afspraak voor
een vrijblijvend persoonlijk gesprek.

Postbus 500
5240 AM Rosmalen

Hoff van Hollantlaan 8
Tel. 073 5221700 - Fax 073 5221717

GELOOFWAARDIG VERZEKERD

DORDRECHT: KERKRECHT OF STRAFRECHT?"

D.A.C. Slump

* Dit artikel werd eerder geplaatst in het nummer van 26 juni 1999.

Omdat daarin helaas een aantal onvolkomenheden zijn geslopen, wordt het nogmaals opgenomen.

Predikant en kerkorde

Onze Kerkorde is sterk verbonden met Dordrecht; de oude naam 'Dordtse kerkenordening (DKO)' is ook nog niet uit de herinnering verdwenen. De kerkorde vormt het statuut van de Gereformeerde kerken. Ook onze Nederlandse wetgeving erkent uitdrukkelijk dat de kerken worden geregeerd door hun eigen statuut. Wil men dus weten hoe het rechtens in de kerken toegaat, dan zal men in de eerste plaats de kerkorde raadplegen. De Dordtsche kerkenordening vormt een van de belangrijkste bronnen van het gereformeerde kerkrecht. Kerkrecht is Dordrecht.

Artikel 1 van de Kerkorde bepaalt direct al dat een regeling met betrekking tot de ambten nodig is om in de gemeente van Christus alles in goede orde te laten gebeuren. Een van die ambten is het ambt van dienaar des Woords. De Kerkorde regelt daarom ook precies hoe iemand dat ambt kan verkrijgen en ook hoe hij daarvan weer kan worden ontheven. Indien een predikant zich zodanig misgaat dat sprake is van een openbare of in ander opzicht ernstige zonde, waaronder onttucht, zal de classis beoordelen of een predikant afgezet dient te worden. Zie de artikelen 79 en 80. De beslissing daarover ligt dus bij de kerkelijke vergaderingen, kerkenraad en classis.

Predikant en wetboek van Strafrecht

Op 26 november 1998 wees de rechtbank te Dordrecht vonnis in de zaak van de officier van justitie tegen een predikant van een der Nederlands Gereformeerde kerken.

De predikant werd beschuldigd van onttucht met twee vrouwen die zich aan zijn pastorale hulp en zorg hadden toevertrouwd. De rechtbank rekende de verdachte met name zwaar aan dat hij in zijn pastorale functie seksueel misbruik heeft gemaakt van personen die zich juist als pastoranten met hun problemen aan zijn hulp en zorg hadden toevertrouwd en daardoor ten opzichte van de verdachte in een afhankelijkheidspositie kwamen te verkeren. Zij veroordeelde de predikant tot een voorwaardelijke gevangenisstraf, het verrichten van 240 uur onbetaalde arbeid ten algemene nutte (in de plaats van een onvoorwaardelijke gevangenisstraf van zes maanden) en vergoeding van materiële en immateriële schade aan de slachtoffers. Daar bleef het echter niet bij, de rechtbank veroordeelde de predikant ook tot 'ontzetting van het recht van heil uit te oefenen van het beroep van dominee voor de tijd van twee jaren'. Met name deze laatste veroordeling heeft heel wat stof doen opwaaien. Eigentlijk de strafrechter in Dordrecht zich hier niet een recht toe dat exclusief toekomt aan de kerken zelf? Wordt de grens tussen kerk en staat hier niet ontoelaatbaar overschreden? Kent men in Dordrecht het kerkrecht niet (meer)? Ook de strafrechter dient toch het eigen recht der kerken te erkennen en te eerbiedigen?

Prof. Van 't Spijker

In het Nederlands Dagblad hebben we een gedeelte van de discussie naar aanleiding van dit Dordtse vonnis kunnen meemaken.

Prof. W. van 't Spijker gebruikte op 5 december 1998 zijn veertiendaagse rubriek om uit te leggen dat ker-

kelijke ambtsdragers niet onttrokken zijn aan de straf van de overheid. Kerkelijke tucht en 'burgerlijke straf' moeten worden onderscheiden. De christelijke tucht is geestelijk van aard. Zij heeft tot doel de zondaar met zijn naaste te verzoenen en dient ook om de ergernis uit de gemeente van Christus weg te nemen. Tucht wil het hart raken; de kerkelijke discipline behoort immers bij de middelen der genade, die een mens tot Christus willen trekken. Straf door de overheid is geen middel tot verzoening, zij zegt niets over het hart. In navolging van Calvijn wenst Van 't Spijker uitdrukkelijk formeel en materieel onderscheid aan te brengen tussen de geestelijke macht en de burgerlijke rechtspraak. Als twee hetzelfde doen, is het nog niet hetzelfde.

Hoewel het Dordtse vonnis een rechtstreekse ingreep lijkt te verrichten in het kerkelijke recht, is het voor Van 't Spijker de vraag of dat inderdaad het geval is. Die vraag lijkt hij ontkennend te beantwoorden als hij aan het slot van zijn artikel de conclusie trekt dat de onafhankelijke rechter de bevoegdheid bezit om de burgers te beschermen, ook tegen ambtsdragers die zich in hun levenswandel komen te misgaan, en ook wanneer die burgers leden zijn van de gemeente die de ambtsdrager had te dienen.

Naar mijn mening heeft prof. Van 't Spijker hier op voortreffelijke wijze de uitgangspunten geformuleerd om te komen tot een goede beoordeling van de vraag of hier sprake is geweest van een inbreuk van de rechter op het eigen recht van kerken. Kerkelijke tucht, waaronder ook afzetting of ontslag van een predikant in het kader van arti-

kel 79 van de Kerkorde, maakt niet **immuun** voor het strafrecht. Hier moet goed worden onderscheiden. Ook de kerkelijke vergaderingen zullen bij hun beslissing over afzetting (en eventueel herstel in het ambt) het goede zicht op het specifieke karakter van het kerkrecht en de kerkelijke tucht over ambtsdragers zoals door Van 't Spijker kernachtig **verwoord**, in het oog moeten houden. Zo gauw dergelijke ingrijpende beslissingen bewust of onbewust worden **gezet** in de sleutel van straf, dreigt het gevaar dat elementen als **schuldbesef**, tijdsverloop en de persoon en de persoonlijke omstandigheden van de betrokken ambtsdrager de discussie gaan bepalen. Dat zijn typisch elementen die voor een vonnis van de strafrechter van betekenis **zijn**. Voor kerkenraad en classis zijn ze echter niet beslissend. De verzoening met de naaste, het wegnemen van de ergernis uit de gemeente en de eisen die de bijbel stelt aan ambtsdragers kunnen gemakkelijk uit beeld verdwijnen. De kerkelijke vergaderingen zullen **daarom** zelf primair het eigen karakter van het kerkelijk recht moeten bewaken.

Verhouding tussen kerk en staat

Er is echter wel wat meer te zeggen. Hoewel niemand zal bepleiten dat de **strafrechter** niet de bevoegdheid heeft een predikant die een aan zijn **pastorale** zorg toevertrouwd gemeentelid **sexueel** misbruikt, te veroordelen, is toch verbaasd gereageerd op het verbod tot 'het uitoefenen van het beroep van dominee' voor twee jaren. Die verbazing had geen **betrekking op de tijdsduur**. Prof. dr. J. Douma heeft in een artikel, **afgedrukt** in het Nederlands Dagblad en in het Reformatorisch Dagblad naar aanleiding van het rapport '**Schuilplaats in de wildernis**' (Samen-op-Weg-kerken) zelfs als regel geformuleerd dat **herkansing**, ook in een andere gemeente, voor een predikant uitgesloten is na **sexueel** misbruik. Met **name** op

grond **van** het feit dat het gaat om een ernstige **vorm** van misbruik **van** macht en **vertrouwen** in een **pastorale** verhouding meent Douma dat een predikant zich als predikant verder onmogelijk heeft gemaakt. De vraagtekens bij het oordeel van de rechtbank betroffen de verhouding tussen kerk en staat. Het GPV-kamerlid G.J. Schutte stelde kritische vragen op dit punt **aan** de Minister van Justitie. Prof. mr. E.C.M. Jurgens, lid van de Eerste Kamer voor de PvdA(!), stelde **zich** in het juridische **studentenblad** Ars Aequi op het **standpunt** dat met name het recht **om Gods** woord uit te **dragen** (de predikant als 'verbi divini minister'), het recht om de gemeente voor te gaan in preek, liturgie en gebed, door de (straf)rechter niet aan de dominee ontnomen mag worden. Dat zal de kerkelijke gemeente **zijs** inziens zelf moeten doen. De rechter had zich moeten beperken tot een ontzetting uit de pastorale werkzaamheden van het ambt. De verkondiging raakt **immers** direct de godsdienstvrijheid. J.P. de Vries schreef in het Nederlands Dagblad van 14 april 1999 ('De strafrechter en de dominee') met waardering over deze suggestie van Jurgens, hoewel hij het onderscheid niet scherp **vindt**. Ook pastoraat is immers verkondiging in een persoonlijke relatie. Daarnaast zal de kerkenraad niet snel de Woordverkondiging opdragen aan iemand die wegens ernstige zonden door de **strafrechter** is veroordeeld. Maar het recht om daarover te beslissen blijft bij de kerken.

Een opmerkelijk geluid kwam van L.M.P. Scholten. Hij schreef in het blad 'De Wachter Sions', weekblad der Gereformeerde Gemeenten in Nederland, een uitgebreid artikel over het Dordtse vonnis en meende dat de rechter gelijk had. Naast het mij minder **aansprekende** argument dat **overheden** een **zekere** macht hebben omtrent kerkelijke zaken, onder andere om '**predikanten hun** plicht te doen **waarnemen**', ontleend aan artikel 36 van de NGB

(inclusief de 21 woorden zeg ik er voor de duidelijkheid maar **even** bij) en Wilhelmus a Brakel, beroept Scholten zich mijns inziens terecht op het feit dat wij geen geestelijken kennen, die uitsluitend onder de jurisdictie van kerkelijke rechtbanken staan. Hoewel **anders** verwoord proef ik daarin een soortgelijke benadering als bij prof. Van 't Spijker.

Daarnaast vraagt Scholten terecht aandacht voor het feit dat de **kerk** **maar in** zeer geringe mate iemand kan beletten **zijn** ambt dat **schromelijk** is **misbruikt**, voort te zetten. Hij kan overgaan naar een andere kerk en daar aan 'een nieuwe kerkelijke loopbaan' beginnen. Of hij begint voor zichzelf in een vrije gemeente en vindt met een vroom verhaal weer aanhang. Juist de godsdienstvrijheid, waardoor Jan en Alleman de vrijheid **heeft** om een kerkje te stichten en zich dominee te noemen, maakt **ingrijpen** door de rechter **met een** verbod zijn **ambt** verder uit te oefenen **noodzakelijk**, aldus Scholten. Met J. Cordia in het Nederlands Dagblad van 6 mei 1999, **zou** je kunnen zeggen: 'De kerk **heeft** alleen zeggenschap over wie zich door haar laten gezeggen'.

Wat behoort tot het ambt?

Nu zal een predikant in de Gereformeerde kerken wellicht minder snel **dan** in de kringen waaruit Scholten **zijn** kennis en **ervaring** put, elders of voor zichzelf **beginnen**, maar **toch** zijn zijn opmerkingen **ook** voor ons van betekenis, zij het misschien tegen een **wat** andere achtergrond.

In de Gereformeerde kerken ontstaat hoe langer **hoe** meer discussie **over** het ambt. Wat is nu **eigenlijk** het unieke van het **ambt** van predikant? Het zijn niet de exclusieve bevoegdheden van de dominee, zoals **het** houden van **e m** eigen preek **en** de bediening van de **sacramenten** die bij de strafrechter doorslaggevend **zijn** voor de vraag of een "ontzetting van het **recht** van het uitoefenen van een **beroep** van do-

minee" moet worden uitgesproken. Het gaat de rechter natuurlijk met name om de pastorale relaties. De pastorale aspecten van het ambt van predikant zijn **echter** niet uitdrukkelijk voorbehouden aan de dominee. In de gereformeerde kerken **worden** deze taken, het verlenen van **pastorale** bijstand en het **geven** van **catechisatie** met de bijbehorende aandacht voor de catechisanten afzonderlijk, ook vervuld door **niet-ambtsdragers**. Uiteraard onder toezicht en verantwoordelijkheid van de kerkenraad. Men moet daarom tot de conclusie komen dat **onthef-**ting uit het ambt door de kerken, noch een ontzetting **door** de strafrechter, een waterdichte garantie biedt.

Terughoudendheid

De discussie heeft ten dele een formeel karakter. Wie is bevoegd om te bepalen of een dominee predikant mag blijven na **sexueel** misbruik van een **aan** zijn zorg toevertrouwde **zuster**? Ik zou zeggen: in beginsel zowel de kerkelijke vergadering **als** de **strafrechter**. Wel **zou** ik sterk willen pleiten voor grote terughoudendheid bij de **strafrechter**. Bij de ontzetting uit het ambt in al **zijn** facetten raakt de rechter gemakkelijk het eigen recht van de kerken, met **name** als het gaat om de verkondiging van het Woord. Die terughoudendheid moet mijns inziens zichtbaar worden doordat **de** rechter rekening houdt met wat de **kerk** inmiddels zelf heeft gedaan. Weliswaar **handelt** de **kerk** uit andere motieven, maar een beslissing tot **onthef-**ting uit het ambt heeft hetzelfde effect **als** de ontzetting door de strafrechter. Een kerkelijk besluit biedt in beginsel ook meer bescherming indien het tenminste royaal, dat wil zeggen naar **letter** en geest, wordt aanvaard. Zoals door Scholten in zijn artikel en door mij hierboven is aangegeven, bestaat **natuurlijk** altijd de mogelijkheid om via ambtelijke, quasi-ambtelijke en **niet-ambtelijke** constructies aan de merites van de ont-

heffing tekort te doen. Van de kerken binnen en buiten het kerkverband **mag** echter worden verwacht **dat zij ten volle recht** zullen doen aan de genomen beslissing. Ieder besluit om taken te doen vervullen door een ambtsdrager die van zijn ambt ontheven is zal door **een** kerkenraad dan ook alleen genomen kunnen worden **als de gronden** voor die ontheffing worden verdisconteerd. Het gaat hier niet om een formaliteit. Zoals ik **meermalen** heb beschreven en bepleit houdt de rechter op **het** terrein van het burgerlijk recht rekening met **de eigen rechtsgang binnen** de kerken, mits die aan minimale **normen** van een goed proces voldoet'. Denk daarbij aan hoor-en-wederhoor en **aan** zichtbare onpartijdigheid. Ook de strafrechter **zou** zich aan deze grondhouding van de burgerlijke rechter moeten spiegelen. Dat wil zeggen dat **hij** concreet nagaat wat de kerk zelf heeft gedaan ten aanzien van de verdere **ambtsuitoefening** van de predikant. Als de kerkelijke **besluitvorming** adequaat is, recht doet **aan de slachtoffers** voldoende **bescherming** biedt voor de toekomst, is een strafrechtelijk **ingrijpen** in de vorm van ontzetting uit het ambt niet nodig. De kerken moeten het de rechter echter wel mogelijk maken dat zij haar eigen boontjes doppen.

Uit het vonnis **van** de rechtbank is niet op **te maken** of zij rekening heeft gehouden met **het** feit dat de kerkenraad zelf (nog) niet tot ont-

heffing uit het ambt had besloten. In de **krant** hebben we kunnen lezen dat hij daartoe inmiddels wel is overgegaan, dat wil zeggen nadat de rechter gesproken had. Ik zou me hebben kunnen voorstellen dat de strafrechter de maatregel achterwege had gelaten indien de kerk zelf eerder had gehandeld. Wel blijkt **uit** het vonnis dat de strafrechter niet automatisch tot ontzegging overgaat in situaties van **ambtsmisbruik**. Het **vonnis** op dit punt is namelijk **uitdrukkelijk** gemotiveerd met de overweging dat de verdachte - ook nog ter zitting - op geen enkele wijze blijk heeft gegeven te begrijpen dat hij eventuele gevoelens van sympathie, geuit door zijn pastoranten, nooit mag interpreteren als instemming met seksuele handelingen. Daarmee **geeft** de rechtbank er blijk van de opstelling van een predikant jegens **zijn 'cliënten'** op **dezelfde** wijze te benaderen als bij andere hulpverleners, zoals een **arts**, een maatschappelijk werker of een psychotherapeut. Het verwijt dat de **strafrechter** de predikant **maakt** raakt rechtstreeks **zijn** professionele houding jegens de **aan zijn** zorg toevertrouwde personen. Het lijkt mij dat de strafrechter hier weinig te verwijten valt.

¹ Zie bv. mr. D.A.C. Slump, Burgerlijke rechter en kerkelijke geschillen, in: prof. mr. G.R. Rutgers (red), Kerk, recht en samenleving. Oldenhuis-bundel (Kluwer-Deventer-1997).

Mr. D.A.C. Slump is rechter te Utrecht en woont in Capelle aan den IJssel

Alie C. Drost-Brouwer

Meer dan 1000 pag. zomerlektuur

Saskia van Almèhre
96 pag., ing. f 17,50

Ronald-trilogie
720 pag., ing. f 36,95

Meer dan een belofte
Vervolg op de Ronald trilogie
222 pag., ing. f 9,95

Ook verkrijgbaar bij de boekhandel

Uitgeverij Oosterbaan & Le Cointre B.V.
Postbus 25 - 4460 AA GOES - Telefoon 0113-215591

OECUMENE VAN HART EN WIL

kerk kerkelijk leven

Een opmerkelijke kop in het ND van twee weken terug (17 juni '99): Eenwording van kerken loont niet. **Godsdienstsocioloog** Schepens ziet een parallel tussen de economische en religieuze markt. Hoe meer concurrenten, hoe meer de aanbieders zich moeten inspannen hun afnemers aan zich te binden. **Oecumenisch** streven heeft geen succes, maar heeft een negatief effect op de religieuze vitaliteit. **Schepens** toetste zijn stelling aan veertien kerken en ontdekte dat de za kerken met dalende ledentallen waren aangesloten bij de Raad van Kerken.

Maar de acht stijgers zijn geen van alle lid. Hij vroeg: is het wel verstandig zoveel energie te steken in het streven naar institutionele eenwording van kerken? Bovendien gaan fusies meestal gepaard met nieuwe breuken.

Deze vragen raken ons. Blijf je streven naar federatie en fusie van CGK en GKV, als je van tevoren weet, dat het uitloopt niet op winst, maar op verlies, op dalende ledentallen en nieuwe breuken?

Sociologie en theologie

De betekenis van een sociologische benadering is evident. De studie van de menselijke samenleving is boeiend. Het belang om allerlei sociale groepen in beeld te brengen met hun interacties is onweersproken. En deze benadering schiet niet tekort zolang kerken niet meer zijn dan speciale sociale groepen. Speciaal in die zin, dat deze groepen bezig zijn met godsdienst. Maar wanneer ik alle religieuze organisaties die op hun uithangbord 'kerk' geschilderd hebben, onderzoek en met elkaar vergelijk, dan leer ik wel het een en ander over dat verschijnsel godsdienst. Maar wat weet ik

dan van de kerk?

Want de kerk is een mysterie, een voorwerp van het geloof. Credo ecclesiam, ik geloof de kerk. Ik leer de kerk kennen niet door alle religieuze groepen in kaart te brengen, maar door de Bijbel te lezen. Ik geloof de kerk, zoals ik Gods beloften en eisen geloof. En geloven is nu eenmaal iets anders dan zien, waarnemen. Ook al kan ik de hemel met de troon van God en de engelen niet zien, ik geloof die. Ze behoren tot de werkelijkheid. Voor ons is het regeercentrum van de Here Jezus niet zichtbaar, ook niet voor journalisten met hun camera's. Maar wie zijn hart en ogen sluit voor dit uiterst belangrijke deel van de werkelijkheid, is kortzichtig bezig.

Daarmee ontken ik niet de waarde van de sociologie. Sociologie heeft haar eigen plekje. Het is boeiend om te zien hoe zij groepsprocessen waarneemt en in kaart brengt en daar conclusies aan verbindt. Je mag die conclusies niet negeren. Het is niet niks. Het is ook niet alles. Je moet die conclusies wel relativeren, in relatie brengen tot dat deel van de werkelijkheid dat zij kan onderzoeken.

Waar en wat is dan de kerk?

Niet door rond te kijken, alle groepsprocessen in kaart te brengen, leer ik de kerk kennen. Maar gaat de Bijbel open en geloof ik de kerk, dan is centraal voor de kerk de vergaderende Here Christus. Vanuit de werkelijkheid van zijn regeercentrum brengt Hij zijn kerk bijeen. En wanneer ik op de religieuze markt de kerk wil vinden en weten: wat is nu echt en wat is onecht, dan moet ik weten of daar Christus vergadert. Onze belijdenis noemt in

dat verband de kenmerken. Ik beperk me even tot het eerste kenmerk. Dat is de zuivere verkondiging van het Woord. Wat hoor je? Het evangelie van Christus? Of de boodschap van zijn tegenstanders? Zo'n kenmerk als de zuivere verkondiging geeft aan waar de kerk is. Maar dan weet ik natuurlijk nog niet wat nu de kerk is. De kerk heeft niet alleen kenmerken, maar ook eigenschappen. Waar nu die kenmerken functioneren, komen de eigenschappen van de kerk aan het licht. En dan leer ik kennen, wat de kerk is.

Meestal telt men vier van die eigenschappen: eenheid, heiligheid, katholiciteit en apostoliciteit. Die eigenschappen vormen als de vier hoeken van de aarde of als de vier horens van het altaar één geheel. Zo'n eigenschap is dus niet los verkrijgbaar. Ontbreekt er één van de vier, dan is er geen kerk meer.

De eenheid van de kerk

Over één van die eigenschappen wil ik iets zeggen: de eenheid. Er is heel wat dat die eenheid belemmert: het meervoud, de veelheid, de pluraliteit, de modaliteit, ook de gedachte aan de vaderlandse kerk. Hoe construeer je dan toch een vorm van eenheid? Men zocht de eenheid in een geografisch centrum: Rome. Of in een realistisch idee van het onzichtbare. Dat onzichtbare was dan het ware bij uitstek. Of men verschoof de eenheid naar de toekomst. Of men troostte zich met een symbool: de éne boom met vela uiteenlopende takken. Wat is die eenheid nu wel? Mooi formuleert de catechismus, dat Christus vergadert (tegenw. tijd) in de eenheid van het ware geloof. Niet dat elke gelovige dan lid van

de kerk is of dat elke kerklid gelovig is. Er **zijn** vele gelovigen buiten de kerk en er zijn hypocrieten in de kerk. Je moet nu **eenmaal** onderscheid maken tussen tot geloof komen in Christus - in Christus ingelijfd worden (zd 7) - en komen tot de kerk van Christus - in de kerk van Christus ingelijfd worden (zd 27). **Wat** is de genade en de Geest van Christus sterk.

Eenheid van de kerk is eenheid in Christus, een in het ware geloof. Dat is het wonder van het Woord en de Geest van **Christus**. Met hart en wil samengevoegd en verenigd in eenzelfde Geest, door de kracht van het geloof. Hoe zeer ook verbreid en verstrooid is over heel de wereld, met hart en wil is **zij** samengevoegd door het geloof. Dat is nu de oecumene van het hart en ... van de wil. En waar nu een gelovige in Christus een andere gelovige ontmoet, en waar een kerk een andere kerk van **Christus** ontmoet, dan sta je voor de roeping om die eenheid van hart en wil in de Geest te onderhouden. In het zichtbare: één Here, één geloof, één kudde, één doop, één maaltijd.

Hoe ontstaat nu die eenheid?

Hoe mooi die eenheid van hart en wil ook is, je kunt er niet **mee** volstaan. Bij geloof in je hart voegt zich de belijdenis van je mond. Het is niet voldoende dat je zegt: Here, Here. **Onmisbaar** is het doen van de wil van je hemelse Vader. Zo brengt Christus bijeen door zijn Woord en Geest. Alle schapen uit welke stal ook, die met hart en wil zijn samengevoegd in **het** geloof, maakt Christus tot één kudde. We **weten**: dat is Israël met de volken. Door het geloof word je kind van Abraham, sta je ingeschreven in de registers van Jeruzalem. Wij kunnen de eenheid niet zelf maken, we moeten wel de samenvoeging die God schenkt in zijn Geest onderhouden. Dat is een groot wonder dat we dat als CGK en GKV tegen elkaar mogen zeg-

gen: u bent kerk van de Here Jezus. Zeker, er **zijn** verschillen: in stijl en cultuur, maar we weten ons geestelijk verbonden in gehoorzaamheid aan Gods Woord, in de binding aan de gereformeerde belijdenis, in de oefening van de christelijke tucht. Daarom is volop ruimte om samen na te denken over federatie: naar elkaar **toegroeien** op weg naar eenheid. Groeien in gehoorzaamheid aan de Bere Christus.

Verlies of winst?

De eenheid van een modaliteiten-kerk of van een **plurale kerk** is een eenheid die **tegen** zichzelf verdeeld is. Gaan wijsheid en dwaasheid samen, hoor je evangelie en dwaling, dan **ontstaat** er geen eenheid, maar verstrooiing. Want pluraliteit is niet de bron van geloof, maar de bron van het individualisme. Die verstrooiing is socioïologisch niet te berekenen, maar wel **waar** te nemen. Maas zijn dalende **ledentallen** en nieuwe breuken ook het gevolg van eenwording in de waarheid? Ook dan is het loon niet **sociologisch** te berekenen. Wie de **dom Christus** geschenken eenheid in **het** geloof onderhoudt, **ontvangt zegen** van boven. Loon uit genade. Vergaderen is het wonder van Woord en Geest. **Vermeerderen** is dat **niet** minder. Dat is uit God, die schenkt waar gebeden wordt om de Geest en gewerkt wordt in de liefde van **Christus**. Dan kunnen er veel **verschillen** zijn: in stijl, in cultuur. En dat gaat heel diep: al die volken, talen en rassen. Alle gelovigen zijn geroepen die eenheid in de Geest te onderhouden. Bet gezag van dat Woord moet onomstreden **zijn**. Om die eenheid heeft Christus gebeden. Aan die eenheid werkt Christus vanuit de hemel. **Wanneer christelijke** gereformeerden en gereformeed **vrijgemaakten** die eenheid in gehoorzaamheid onderhouden, dan kan dat nooit verlies zijn, maar enkel **winst**.

Vrouw en ambt

Oecumenisch Bulletin, het orgaan van de Raad van Kerken in Nederland, bericht in het julinummer over een gesprek dat onlangs werd gehouden over de vragen rond vrouw en **ambt**.

Openstelling kerkelijke ambten voor vrouwen

Het grootste gedeelte van **deze** laatste vergadering voor de zomervakantie was gewijd aan een **bezin-**
nend en verhelderend gesprek over de openstelling van kerkelijke ambten voor vrouwen. Directe **aanleiding** hiertoe vormde het **besluit** van **de** oud-katholieke bisschoppen van **Nederland de mogelijkheid te openen voor de wijding van vrouwen** tot het drievoudig ambt van diaken, priester en bisschop. Omdat de visies op sacramenten en ambt **van** de Rooms-Katholieke Kerk en de Oud-Katholieke Kerk dicht bij elkaar liggen, **leek** het **interessant** aan de rooms-katholieke afgevaardigde in de Raad te vragen de pastorale brief over de wijding van vrouwen van de Oud-Katholieke Kerk van Nederland (OKK) te lezen en aan de Raadsleden uit te leggen waar de Rooms-Katholieke Kerk (RKK) niet mee **kan** gaan en juist een andere **benadering** kiest. En omdat ook in de kringen van de gereformeerde orthodoxie er belemmeringen zijn vrouwen in het ambt te **beroepen**, **was** aan de heer W. **Dekker**, lid van de sectie Geloofsvragen en hervormd **predikant**, gevraagd welke ontwikkeling er gaande is in de orthodox-reformatorische ideeën over de vrouw in het ambt.

Vervolg zie **pagina 907**

DANKBAARHEID EN INGEHOUDEN VREUGDE

J.W. Maris

Met dankbaarheid en met vreugde heb ik de uitnodiging aanvaard, met een delegatie deputaten van de christelijke **gereformeerde synode**, op **deze zitting** van uw generale synode **aanwezig** te zijn en tot u te spreken. Misschien moet **ik** – wijs geworden door enige **ervaring** in onze relaties als **kerken** – voor het woord vreugde de **toevoeging** 'ingehouden' plaatsen. Toch **is** het woord vreugde geheel op zijn plaats.

Een mijlpaal

Bij de **samensprekingen** waar gedurende de laatste halve eeuw diverse generaties bij betrokken zijn **geweest**, is de overeenstemming tussen onze beide kerkverbanden niet eerder zo groot geweest als die welke aan de synoden van Haarlem-Noord 1998 en van Leusden 1999 kon worden gerapporteerd. Die **samensprekingen** vonden **natuurlijk** plaats in tamelijk kleine kring, **maar** ze werden in opdracht van de kerken in hun breedte gevoerd **en vanuit** een hoge roeping. Ja, zo **hoog dat we hebben** beseft voor het **aangezicht van de Koning** van de **kerk te staan**. Het is als **een** zegen van de Here beleefd, dat we bij de **indringende gesprekken rond** de thema's van de **toeziening van het heil en van de visie op de kerk**, en ook bij **vragen** als die **het omgaan met het gezag van de Schrift betreffen**, elkaars hart konden proeven **toen** we – ook op onderdelen doorvragend – mochten vaststellen: We hebben elkaar **begrepen**; **en we** hebben elkaar gevonden.

Gegroeid begrip en gegroeid perspectief

Dat begrijpen is een deel **geweest** van het verhaal. **Pas** gedurende de samensprekingen is **mij** bijvoorbeeld

duidelijk geworden hoe 'vrij- gemaakten' **vanuit** een heel andere vraagstelling tot een hartgrondige afwijzing gekomen **zijn** van de leer van de 'veronderstelde wedergeboorte' **dan** bij christelijke gereformeerden het geval was. In het verleden heeft het gesprek nogal eens gestokt uit onbegrip voor de achtergrond van de **gesprekspartner**. Nu zijn wij, na het beter begrijpen van elkaars motieven, ook **verder gekomen**. In een sfeer van vertrouwen kon er ook worden geleerd **van elkaar**, **en** werd een perspectief **geopend** van een **wederzijdse verrijking** bij **een** open Bijbel. Dat mag ook worden verwacht **wanneer** wij **als vrijgemaakten en als christelijke** gereformeerden **samen** ons buigen over de dingen die de **Here ons** geschonken heeft in zijn **Woord**, **en** die we samen met al de heiligen hebben **ontvangen**, ook via de **ons** toevertrouwde erfenis van **onze** vaders. De synode van Haarlem-Noord heeft op enkele punten uitgesproken, dat nadere bezinning nodig is, o.a. op de weg die verder te gaan is om deze dingen ook op **het** niveau van de plaatselijke gemeenten vruchtbaar aan de orde te stellen. Daar is uitdrukkelijk bij gezegd – als een teken van de gegroeide verstandhouding – dat **zulke** bezinning **gezamenlijk** kan plaatshebben met de gereformeerde deputaten. Er is een weg **gezien** waarop het niet best mogelijk is alleen te gaan.

Geen korte termijn – ook niet 'op de lange baan'

Broeders, ik vraag er **uw** aandacht voor dat deze **situatie** reden geeft tot hartelijke dankbaarheid jegens onze goede God, maar dat **we** niet overmoedig moeten worden. **Van-**

daar het woord 'ingehouden' dat ik eerder gebruikte. Een van de dingen die vergeleken met vroegere tijden aan uw kant veranderd zijn – misschien kunt u beter **zeggen**, waar bij ons de **ontwikkelingen** zaten! – is, dat niet meer gezegd is: **als we dezelfde** papieren hebben als gereformeerde kerken, en als wij dat bij elkaar erkennen, dan dienen we onverwijld te verenigen. Dat heeft ons wel eens kopschuw gemaakt. We beseffen nu beiden nog een **weg** met elkaar te moeten **gaan**. Een blauwdruk voor **vereniging** op korte termijn is nog niet in productie. Ik voeg er oprecht aan toe, **dat wij** beseffen in het licht **van** de inzet die er de afgelopen jaren voor Gods aangezicht van beide kanten is **geweest**, dat van een vaag 'op & lange baan' beleid geen sprake **kan** zijn.

Er zijn nog enkele dingen die niet eenvoudig zijn. ik hoef niet alles te noemen. De rapportage op uw **tafel** geeft het wel aan. Er is het feit dat we staan voor twee kerkverbanden van **gereformeerd** belijden, en van vrijwel identieke kerkorde. Die kerkorde is echter niet **voor** een gebroken kerk **gemaakt** zoals **die** waarmee wij te maken **hebben**. Het door de **GS** van Haarlem-Noord aanvaarde voorstel tot gezamenlijke bezinning op de mogelijkheden van **een** federatie – waartoe **uw vergadering** hopelijk ook zal besluiten – zal heilige creativiteit vragen. Wij **zullen** ons allen moeten oefenen in bescheidenheid. Wij spreken soms van 'onze' kerken, **en van 'uw' kerken**. Dat **bezittelijk** voor-naamwoord **ontsnapt** ons echter ten onrechte. Slechts **Eén** heeft het recht zo over de **kerk** te spreken. Ze is van **Hem**. Juist wat daaraan **van** ons is, moet bescheiden **maken**.

Ook onze geschiedenis. Was in 1892 'onze' christelijke gereformeerde positie – hoezeer ik daaraan hecht – alleen maar heilig? Was in 1944 en in 1967 alles alleen maar van de Here? Komen wij er zonder schuld en gebreken uit? De **groten** uit de **kerk** van Oud en Nieuw Testament niet: Mozes niet, Petrus niet, Paulus niet. Wij ook niet, en onze vaders niet. Wellicht hebben we die oefening nodig, niet om **ons** verleden oeverloos te relativieren. Nee, maar onze gehoorzaamheid is nooit onfeilbaarheid geweest.

Ootmoed

Op onze gezamenlijke agenda staan zwakheden en zonden in ons christelijke gereformeerde kerkelijk leven. Wij hebben daarover ook met u willen spreken, in het besef dat we met die dingen ootmoedig voor **Gods** aangezicht hebben te verschijnen. Juist dan, en op die manier, **kunnen** we elkaars gesprekspartners zijn. Niet de één onder het juk van de ander, maar samen onder het juk van de Here.

In dit **verband wijs** ik op een opdracht die de synode van **Haarlem-Noord** gegeven **heeft**, namelijk tot nadere bezinning op de vraag welk gewicht aan zaken **als** eigen **kerkelijke** cultuur, eigen kerkelijke identiteit en de **bewaring** van interne kerkelijke eenheid gegeven mag worden, en hoe deze dingen zich verhouden tot het gebed van **Christus** om de eenheid van zijn kerk. De principiële **bespreekbaarheid** van deze dingen **geeft** ons de gelegenheid ons er gezamenlijk in te oefenen **zorg** te dragen voor de zwakheden van onszelf en van de ander. Het stadium waarin we met elkaar **gekomen zijn** heeft die mogelijkheid ons geschonken. Op de mlfd **manier** is er ruimte gekomen voor de bespreking **van de functionering van** onze overeenstemming aangaande de **toeëigening** des heils. Dat woord functionering – met het oog op de prediking **en** de overige **bearbeiding** van de gemeente – heeft in het verleden wel de kracht

gehad van elkaar nog eens de maat nemen, met de heimelijke verdenking bij **sommigen** dat in die operatie de boot van het samengaan altijd nog kart worden afgehouden. Dat **gaat** niet meer zo. In het traject dat voor ons ligt is het **zaak** – als er al sprake is van het aanleggen van een maat: namelijk die van Schrift **en** confessie – dat elke vraag in dat opzicht altijd ook aan onszelf gericht is. We hebben het zo ook van elkaar begrepen. Dat geeft mij het vertrouwen dat in onze ontmoeting ons door de Bere **gegeven** wordt dat we verder **komen**. Ieder afzonderlijk, en gezamenlijk. Op die manier is het **ook begrijpelijk** dat we nog een weg te **gaan** hebben.

Relatie met de Nederlands Gereformeerde Kerken

Over **één zaak** moet ik expliciet spreken in uw **vergadering**. Dat betreft **onze** relatie tot de Nederlands Gereformeerde **Kerken**. U kent de besluiten die de GS van **Haarlem-Noord** genomen heeft. De redenen tot het **beëindigen** van de op eenheid gerichte samensprekingen met **de NGK hebben ons moeite** en verdriet gegeven. Het besluit is niet **terwille** van de goede verstandhouding met uw vergadering genomen. Het was een voorlopig besluit, het was **een** moeilijk besluit, en wij **beseffen allen** dat het velen in onze **kerken** zwaar is gevallen.

De situatie van de **samenwerkingsgemeenten** en de met de NGK samenwerkende gemeenten vraagt bijzondere zorg na dit besluit. De **gegroeide** situatie is geen wildgroei geweest, **maar** is ontvangen als een geschenk van de Here. De **synode** van Haarlem-Noord **kon** en wilde daar niet achter terug. Nog steeds zou ik willen **zeggen**: Wat **zou** het een vreugde **en** een zegen **zijn** als er een weg gevonden kon worden waarin **GKV, CGK en NGK** **gezaamenlijk** verder **konden** – ja mis-schuen in nog breder verband dan dat. Ik zeg dat met pijn, omdat ik tegelijk geen mogelijkheid heb om de **problemen** te relativieren die de

synode aanleiding gaven tot het **genomen** besluit.

Kracht, liefde en bezonnenheid

Preses, broeders, ik besef aan de limieten **van** mijn spreektijd te geraken.

Het bezig **zijn** met de eenheid van de **kerk heeft** iets **moeizaams, vanwege** onze zonden, ook onze concrete kerkelijke zonden. Christelijke gereformeerden hebben reden daarover schuld te belijden, zelfs over de situatie binnen het kerkverband. Vrijgemaakte gereformeerden misschien ook wel. **Maar** het bezig zijn met de eenheid van de **kerk** heeft ook iets buitengewoon vreugdevols, wanneer we ondervinden mogen, dat de **kerk** van de Here Jezus is, en dat **Hij Zelf** als het Hoofd, zorg draagt voor **zijn** lichaam. Dat in het oog houden, ook **gezaamenlijk**, betekent bezig mogen zijn in ootmoed, in de vreeze des HEREN. Dan ontdekken we iets van een geestelijk samengroeien met Hem en met elkaar.

De apostel Paulus maant zijn vriend **Timotheüs** in 2 Timotheüs 1:7 tot bezonnenheid. Die hebben wij ook nodig. Maar als dat alles is **zullen** wij **stranden**. Wat Paulus daar zegt hebben we in zijn geheel nodig. 'Want God heeft **ons** niet gegeven een geest van **lafhartigheid**, maar van kracht, van liefde en bezonnenheid.' Ziende op Hem **kan** er geen **lafhartigheid** of vreesachtigheid **zijn** in het bezig zijn met onze roeping. Wel bezonnenheid – maar dan vanuit de kracht en de liefde van het geloof.

Vreugde en zegen zullen ons deel **zijn** als we zo samen op de **HERE** afgestemd zullen **zijn**.

De Here geve uw vergadering de wijsheid en genade van zijn Geest in uw besluitvorming.

ik dank u.

Rooms-katholiek standpunt Rooms-katholiek theoloog *J. Hulshof* (die bereid was gevonden de zieke bisschop *Muskens* te *vervangen*) legde uit dat de oud-katholieke bisschoppen aangeven dat openstelling van het ambt voor vrouwen een zaak van kerkorde is en niet van dogma's. De pauselijke brief 'Ordinatio Sacerdotalis' zegt dat het weliswaar niet om een dogmatische kwestie gaat, maar de paus zegt wel in dit document dat het de constitutie van de *kerk zelf raakt*, zoals die door Christus gewild is. Daarom *mag* de *kerk* het niet *veranderen*.

Hulshof constateert dat *zowel* de OKK als de RKK zich ervoor hoe-den een rechtstreekse argumentatie aan de Schrift te ontleen, doch beide *benaderen* de *Schrift wel verschillend*. De OKK vermeldt de *keuze* van de leerlingen door Jems, maar legt – in tegenstelling tot de documenten van de RKK – geen enkele *nadruk* op de *keuze* van de Twaalf (mannen). In de Romeinse documenten wordt de ruimhartigheid van Jezus geconstateerd waar het gaat om de rol *van* vrouwen in religie en samenleving, maar dat is *tevens* een argument voor de stelling *dat Jezus niet alleen feitelijk mannen als apostelen heeft gekozen, maar daarmee ook bewust een blijvende norm heeft gesteld*. *Aan-*gezien Jezus zich geenszins door de vooroordelen *van* zijn tijd liet leiden, *zou* Hij dus vrouwen hebben kunnen kiezen als Hij dat gewild had.

Waar *de OKK in haar afweging* aangeeft dat de feitelijke praktijk *geenszins* als normatief *geïnterpreteerd* moet worden, maar als een in *belangrijke* mate sociologische cultureel bepaalde, *stellen* de rooms-katholieke documenten juist dat het bij het handhaven *van de constante en universele traditie om meer gaat dan een door sociologische en culturele factoren bepaalde feitelijke praktijk, namelijk om de gehoorzaamheid aan de norm* die doelbewust door Christus en de

apostelen geïnitieerd is en die de kerk *heeft* ontvangen van Christus en de apostelen.

Concluderend stelt *Hulshof* vast dat voor beide kerken niet alleen de Schrift of de traditie een rol spelen bij het uiteindelijke standpunt, *maar* dat de gegevens vanuit een breder perspectief *geïnterpreteerd* worden. Dat perspectief wordt door diverse motieven bepaald, die zeker ten dele van sociale en culturele aard zijn, maar *ook* van theologische. In het geval van de OKK *betreft* de theologische basis *het moderne gelijkheidsrecht van man en vrouw als een van de fundamentele mensenrechten*. Bij de RKK hebben de motieven *betrekking* op de theologische antropologie, t.w. de analogie *tussen* de *relatie man/vrouw* en de *relatie priester/gemeente*.

Orthodox-reformatorische visie Volgens de heer Dekker heeft het grootste *deel* van de rechtervleugel van de *Nederlandse Hervormde Kerk* (de Gereformeerde Bond) nog steeds niet de vrouw in de drie ambten - ouderling, diaken en predikant - aanvaard. In de Gereformeerde Gemeenten is de zaak nog *nooit* besproken en in de Christelijke Gereformeerde Kerken is inmiddels een werkgroep actief die pleit voor openstelling van de ambten voor vrouwen, maar de macht ligt bij de rechtervleugel die dit categorisch afwijst. In de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt is de discussie begonnen en in de Nederlandse Gereformeerde Kerken is het diakenambt inmiddels opengesteld voor de vrouw.

In orthodox-reformatorische kringen is wel duidelijk geworden dat de *Schrift zich niet zo gemakkelijk eenduidig laat lezen als men wel dacht*. Daardoor zal *men* zich ervan bewust worden dat *een bepaalde uitleg van de teksten op keuzes berust*. *Men zal nu eerder zeggen dat de visie op vrouw en ambt te maken heeft met een gereformeerde hermeneutiek a h dat men zegt dat het*

de enig juiste bijbelse visie is, zoals *men* vroeger deed. Verder wordt het steeds duidelijker dat er in de reformatorische kerken zeer *verschillende ambtsvisies* *huizen*. *Onder invloed van de evangelische beweging is een meer charismatische visie op het ambt aan de winnende hand* in de orthodox-reformatorische kerken. Hier ligt de belangrijkste reden dat er meer ruimte komt voor de *vrouw* in het ambt. Steeds meer vrouwen in orthodox-reformatorische kring gaan theologie studeren, maar er is *niet* goed nagedacht over de gevolgen *daarvan*. *Buiten* het ambt zijn er niet zoveel *taken* in de *kerk* voor theologen. Als vrouwen wel een leidinggevende positie *mogen* bekleden in de opleiding *van* het *middenkader* voor gemeenten, waarom *mogen* ze dan geen predikant worden? De heer *Dekker* vroeg zich af *of het leven misschien toch niet sterker zou blijken te zijn dan de leer*. Naar zijn mening zou de *vrouw* in het ambt heel goed *complementair kunnen* functioneren. *Men* en vrouw zijn niet aan elkaar gelijk, maar ook in het ambt kunnen ze elkaar aanvullen.

Kerkbladen.....

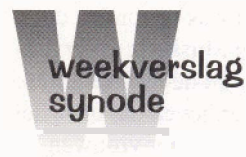

de Bunschoter bv
drukkerij

Postbus 10-3750 GA Bunschoten-Spakenburg
Tel (033) 29979 99 - Fax (033) 299 79 98

WEEK 26 (VERVOLG)

U hebt er als lezer een weekje op moeten wachten, **maar** hier is dan toch het verslag van de laatste **zittingsweek** van de synode voor het reces. De **drukke** van de laatste dagen, en de tamelijk complexe onderwerpen **maakten** dat het niet op tijd af kon zijn. Mijn excuses. Maar gelukkig heeft het Nederlands Dagblad prima verslagen gegeven van de zittingen (dat mag **ook** best eens gezegd worden), zodat u in **ieder** geval niet geheel **van** nieuws **ver**stoken bent gebleven.

Eerst wat grote lijnen van de **syno**-de in het algemeen. Het is niet meer gelukt om voor de vakantie al een plenaire discussie te hebben over een van de grootste onderwerpen die er nog liggen: de gezangen. Commissie 3 probeert nu, samen met een aantal leden van commissies die **hun** werk er eigenlijk op hebben zitten, in de laatste week van augustus voorstellen te gaan formuleren. Deze kunnen dan, DV, in de tweede week van september besproken worden. Andere onderwerpen die er nog liggen zijn bijvoorbeeld: de **Theologische** Universiteit, publiciteit; relatie met kerken in het binnenland (behalve de Christelijke **Gereformeerde** Kerken), **zaken** rond de eredienst **en** nog wat ander 'kleingoed'. Zo moet er ook nog **bemanning** gezocht worden voor een zevental nieuwe **deputaatschappen**. U begrijpt hebt: ook het moderamen hoeft zich de komende vakantie-maanden niet te vervelen. Op de **laatste** dag voor het reces zijn **trou-**wens ook al een 140(!)-tal **benoe-**mingen (primi en secundi) de deur **uitgegaan**. De scribe II, ds. **Vreug-**denhil, kon pas zaterdagavond echt naar huis....

Echtscheiding

Terug nu naar de realiteit **van** de laatste **synodeweek**. Een van de punten die aan de orde waren was de problematiek rond de echtscheiding. Aanleiding daartoe **vormden** een **aantal revisieverzoeken** van de besluiten van de GS **Berkel**. Daar kun je een lang **verhaal** over **hou-**den – er ligt een **commissierapport** van een pagina of 10 – maar om dat lange **verhaal** kort te maken: de bezwaren richtten zich met name op het feit dat **Berkel** het begrip 'kwaadwillige verlating' naar het **oordeel** van de bezwaarden nogal had opgerekt. De GS van **Ommen** had een deputaatschap opdracht gegeven antwoord te geven op de vragen: welke gronden voor een scheiding zijn wettig **en** in welke **geval-**len is **een** nieuw huwelijk geoorloofd als een van beide partners gescheiden is. Dit **deputatenrapport** is in **Berkel** besproken, wat **resulteer-**de in de **formulering** van een aantal uitgangspunten en **richtlijnen**. En deze richtlijnen beogen dan zo veel mogelijk eenheid in beleid te bewerkstelligen **tussen** de kerkenraden **en** helderheid te geven naar de betrokkenen.

Richtlijnen.

Om een misverstand uit de **weg** te ruimen: daarmee is op geen enkele wijze de suggestie gewekt dat, wanneer je maar volgens deze richtlijnen te werk **gaat**, het wel goed is. Ds. Trimp, de rapporteur **van** de synode, vergeleek het **net-**een schadeformulier in je auto. Je hebt het liggen, maar je hoopt het nooit te hoeven **gebruiken**. En het is toch **wel** een wat **merkwaardige ge-**dachte: ik heb een 'schadeformu-

lier', **dus** nu **mag** ik ook wel een ongeluk **veroorzaken**!

Tegen deze richtlijnen van **Berkel** waren dus **wat** bezwaren ingediend. De synode oordeelde, met de briefschrijvers, dat de bestaande formuleringen van de uitgangspunten en richtlijnen van **Berkel** inderdaad **vragen** oproepen **en** niet eenduidig zijn. Bovendien, doordat **Berkel** andere vormen van echtscheiding naar **analogie** had ondergebracht bij de kwaadwillige verlating, werd **dit** laatste begrip nogal opgerekt en daardoor onduidelijk en minder **bruikbaar**.

Na een brede discussie werd het voorstel van commissie 4 **aangenomen**, **na** een kleine amendering. De korte inhoud van het **voorstel** luidt als volgt. Uitgangspunt is en blijft dat het huwelijk **door** de Here is ingesteld en niet door man **en/of** vrouw verbroken mag **worden**. En in geval zich een scheiding voordoet, geeft de bijbel heldere uitspraken over wanneer een **nieuw** huwelijk geoorloofd is. De synode onderscheidde vervolgens 4 situaties: 1. Overspel. Dan mag je een scheiding bewerkstelligen en ben je vrij te hertrouwen. 2. Kwaadwillige verlating (d.i. je moet in je huwelijk kiezen **tussen** het dienen van de man/vrouw of het dienen van de Here). Je kunt dan in de scheiding berusten; de vraag of een nieuw huwelijk geopend is, is moeilijker te beantwoorden **dan** bij punt 1.3. Andere redenen, met en naar analogie van 1 Kor. 7: 12-16, kunnen zijn: incest, lichamelijke of geestelijke terreur, verkrachting binnen het huwelijk, **enz.** Ook dan **kun** je berusten, maar de weg naar een tweede huwelijk is nog minder duidelijk open. 4. De laatste categorie

die de synode onderscheidde was ontwrichting door **karakterbotsing**, psychisch **onvermogen** of **en** soortgelijke redenen. Er kan **dan** op zich 'voldoende' **reden** zijn om in de scheiding te **berusten**, **maar** in deze situatie is de weg naar een volgend huwelijk duidelijk gesloten. Want, hier heb je te maken met scheiding op ongeoorloofde gronden, en de Bijbel leert helder dat de weg naar een nieuw huwelijk dan gesloten is (1 Kor. 7: 10 en 11).

Deputaten

De besluiten die op deze onderdelen zijn genomen konden rekenen op een algemeen draagvlak binnen de synode. Minder duidelijk was dat met het derde voorstel **van** de commissie: opnieuw een **studiedeputaatschap instellen**. Bet **was** eigenlijk boeiend om te zien dat **men**-sen, die samen hetzelfde doel willen bereiken, het **plotseling** zo **hartgrondig** met elkaar oneens konden zijn. De tegenstanders van het **deputaatschap** voerden **aan** dat er niets nieuws meer te verwachten is. Er is duidelijk **onderzoek gedaan**, je loopt toch voortdurend **tegen** een werkelijkheid aan die je niet voorzien had. Kortom, algemeen geldende conclusies en richtlijnen zijn er volgens hen niet niet **te verwachten**. Voorstanders daarentegen meenden dat we echt nog niet uitgestudeerd zijn; ook uit de zeg maar **kerkelijke praktijk** valt vast nog wel het een **en** ander te **leren**. Nadere bezinning **op** eigentijdse vragen is gewenst. Bovendien is het goed na te gaan hoe de regels zoals die nu **zijn** opgesteld in de praktijk werken en of ze beantwoorden aan de verwachtingen. Eén onderdeel uit het **commissie**-voorstel, nl. het deputaatschap nu al het recht te **geven kerken** van advies te dienen inzake vragen rondom de echtscheiding, haalde het niet. Dat ging de meesten net even te **ver**. Je loopt dan het risico dat het deputaatschap voor een deel het rapport al inhoudelijk in gang zet. En dat **kan** niet de bedoeling zijn.

Uiteindelijk werd het w **geamen-deerde** voorstel van commissie vier met een behoorlijke meerderheid aanvaard.

CGK

Zoals elke 'club' heeft ook de GS zo zijn afkortingen. Dat **merk** je met name als het gaat **over** de contacten **met** andere kerken, zowel in binnen- als **buitenland**. Het **wordt** ook helemaal niet als oneerbiedig **ervaren** om er zo over te spreken – zij doen **het** ook: in de **volksmond** heten wij de GKV. Zou er een moment komen, vraag ik me **we1** eens af, of we de toevoeging vrijgemaakt officieel **gaan** maken? Want ook op de synode hoor je iedereen, tot en met de preses toe, spreken over de 'vrijgemaakten'? Maar u begrijpt, **hoop** ik, dat dit maar een zeer persoonlijke opmerking van mij tussendoor is. Niet zo'n raar **plan**, **trouwens**, eigenlijk.

Maar goed, terug nu naar de Christelijke Gereformeerde Kerken. Zij waren te gast om de **bespreking** bij te wonen van de voorstellen die commissie vijf had voorbereid inzake de verdere **contactoefening** met deze **kerken**. De toespraken, zowel van prof. **Maris** als van de preses, ds. **Boiten**, hebben al volledig in **het** ND gestaan, dus dat **kan** ik hier **achterwege** laten. Opvallend **was** dat aan de plenaire discussie over dit toch mooie onderdeel van het synodewerk **maar** drie mensen **deelnemen**. Het verradt **ook** iets over het brede draagvlak dat er **binnen** de GKV **bestaat** voor de **voorzetting** van de contacten. Dankbaar werd op de synode **geconstateerd** dat op diverse gesprekspunten – **toe-eigening** des heils, de prediking, de beschouwing van de gemeente – **overeenstemming** is bereikt. Deputaten krijgen nu de opdracht mee te bevorderen dat deze **overeenstemming** in de **praktijk** gestalte **krijgt**. Verder werd met blijdschap **kennis** genomen van de intentie van de **CGK** mee te denken over de vraag of het aanbeveling

verdiend met het **kerkverband** van de GKV tot een federatie te komen, en zo ja, op **welke** wijze deze federatie vorm **zou krijgen**. **Daarom** **krijgen** ook onze deputaten opdracht in dit denkproces mee te doen.

Met spijt moesten de CGK vorig jaar op hun synode in Haarlem constateren, dat verdere **samensprekingen** met de NGK (Nederlandse Gereformeerde Kerken) voorlopig **niet** zinvol **zijn**. Dat deed hun verdriet, en ons ook. Bovendien is er het probleem dat er op verschillende plekken in Nederland **samenwerkingsgemeenten** van CGK en NGK zijn. De synode **deelde** met de CGK het verdriet, **maar** was er anderzijds ook verheugd over dat de CGK en de GKV, als **het** gaat over het beoordelen **van** de situatie binnen de NGK, nu op een zelfde golflengte zitten. Ons **deputaatschap** krijgt in dit kader dan ook de opdracht op bijzondere aandacht te geven aan de problematiek van de **samenwerkingsgemeenten**, **evenals** trouwens aan **plaatselijke** kerken van de GKV die goede banden hebben met de NGK, om zo te proberen in het binnenlands beleid eenheid te **bewerkstelligen**. Deze eenheid, **ten**-slotte, wordt ook gezocht in het beter op elkaar afstemmen van het buitenlands beleid van beide kerken. Want, **net** als de GKV, hebben ook de CGK een **behoorlijk** aantal **zusterkerken** in het buitenland, **zus**-terkerken, die **net** als wij in Nederland, soms naast kerken leven **met** wie wij zo'n relatie zijn aangegaan. Een boeiende en hoopgevende ontwikkeling, genoeg reden om te besluiten om "dankbaar voor de groeiende **overeenstemming** met de CGK de **weg** tot kerkelijke eenheid te vervolgen". Na de vakantie **komen** de **andere** zaken rond kerkelijke contacten in het binnenland aan bod.

Nascholing

De tot mijn beschikking staande ruimte is al bijna op, maar de **brutalen** hebben de halve wereld, zeggen

ze, dus ik schrijf nog maar even door. Want we zijn er nog niet. Een geheel nieuw fenomeen gaat zich voordoen **binnen** onze kerken, en dat is de **zaak** van de nascholing en de werkbegeleiding van predikanten. Uit een onderzoek, uitgevoerd door het GIDS, is duidelijk **naar** voren gekomen, dat zoiets wel zeer wenselijk zou zijn. Er zijn steeds meer predikanten die vast lopen in hun werk. Vanuit maar liefst vier PS-en was dan ook de vraag op tafel gelegd **hier** iets aan te gaan doen. En de synodecommissie was het geheel met hen eens.

Volgende vraag is **dan** natuurlijk wat je gaat **doen**. Er lagen wel wat concrete voorstellen vanuit de PS-en, maar een echt duidelijke, systematische opzet lag er niet. En die is ook niet zo gemakkelijk tijdens een **synodezitting** in elkaar te **zetten**. Vandaar dat de synode, op aangeven **van** de commissie besloot een **studiedeputaatschap** te benoemen die in kaart moet gaan brengen waar de knelpunten liggen en waar er nascholing, dan wel werkbegeleiding, moet komen. Het ergste knelpunt lag, aldus de commissie, bij de net beginnende predikanten. Die **krijgen**, zoals Kampen dat zelf zo mooi **uitdrukt**, wel een **startbekwaamheid** mee, maar lopen in de eerste jaren van hun **ambtsuitoefening** vaak op de toppen van hun tenen of daar net over heen. Daarom is besloten nu al de nieuwe predikanten de eerste twee jaar te verplichten werkbegeleiding te nemen. Deze zal voorlopig worden gegeven voor een tweetal mentoren, dat door de PS ter plaatse zal **worden** aangewezen. Deze oudere-predikanten-met-ervaring zullen daartoe een korte **mentorencursus** moeten volgen bij bijv. het GVI.

De synode stond enthousiast achter de plannen. Leden die op dit moment al iets anders of iets meer wilden, bijv. meer professionaliteit in de begeleiding door **het** inzetten van supervisors, of begeleiding door psychologen (geen predikan-

ten dus), hadden geen schijn van h s . Uiteindelijk werd het voorstel dan ook met algemene **stemmen** aangenomen.

AIO's

Een ander zakelijk puntje was de **preekbevoegdheid** van AIO's Kampen. Assistenten-in-opleiding zijn een tamelijk nieuw fenomeen in Kampen, en plotseling was de vraag opgekomen of het niet goed **zou** zijn hen ook **preekbevoegdheid** te geven. Immers, anders is zo'n kandidaat plusminus vier jaar verstoken van het maken en houden van preken, en daar zijn noch de kerken **noch** hij zelf mee gediend. Maar nu was er een probleempje: dit voorstel was heel laat ter tafel gekomen, via een brief van de deputaten-curatoren van de school. Wie naar de letter van de kerkelijke wet handelt heeft dus alle reden om te zeggen dat het stuk **onontvankelijk** is.

Dat werd dus ook met **een** tegenvoorstel op tafel gelegd. Maar de synode koos niet voor deze **weg**. Het is goed om regels te hebben, maar als je het er met elkaar over eens bent dat deze regels een goede en efficiënte **besluitvorming** in de weg staan, moet je ook de moed hebben om er, goed gemotiveerd, een uitzondering op te maken. Bovendien: gelet op zaken als spreekconsent aan studenten is het **nog** **maar** de vraag in **hoeverre** het echt een nieuwe zaak betrof in de zin van de K.O. En zo geschiedde. Wel werd besloten de nu vastgelegde regeling maar voor een periode van drie jaar te laten gelden, tot

aan de volgende synode derhalve. Deze kan de regel vaste vormen geven. Overigens, de inhoud van het voorstel zelf is ook maar beperkt. De AIO krijgt de gelegenheid om gedurende de komende drie jaar een 40-tal zondagen voor te gaan. Bovendien dient dit voorgaan beperkt te blijven tot de klas-sis waarbinnen ze woonachtig zijn en wordt er begeleiding gegeven door de docent homiletiek.

IRTT

Op 1 januari 1997 ging het **Institute for Reformed Theological Training** van start. Op dit moment is **daar** **een** directeur **werkzaam**, en een aantal deeltijddocenten. Het rapport van de deputaten inzake het IRTT werd door de synode met instemming begroet. Het is **fijn** dat we deze opleiding hebben, die zowel voor de binnenlandse markt kan werken – denk aan missionair predikanten in bijv. Venlo – als voor de buitenlandse markt – **denk** aan de opleiding tot zendeling. Daarnaast vervult het IRTT een steeds **belangrijker** rol in de opleiding van buitenlandse voorgangers. Regelmatig worden cursussen gegeven aan mensen uit **alle** delen van de wereld, die de hier opgedane **kennis** dan weer kunnen overdragen in hun eigen land. **Hieruit** ontstaan regelmatig ook boeiende contacten, omdat lang **niet** alle cursisten leden van zusterkerken **zijn** in het buitenland of van kerken waarmee we contact hebben. Een klein voorbeeld: onlangs was er iemand uit Zimbabwe, die dermate enthousiast was, dat hij het IRTT uitnodigde

Gelovig Denken
Drs. P. Groenenberg (red.)
Twaalf hoofdstukken over onderwerpen voor vereniging, bijbelkring of persoonlijk gebruik. Met gesprekspunten.
Geb. 204 pag., f 28,00

Oosterbaan & Le Cointre B.V.
Postbus 25, 4460 AA Goes, Telefoon 0113-215591

ook eens in Zimbabwe zelf een cursus te komen geven. We hebben daar geen zusterkerk. Op het moment nu dat het IRTT inschat dat er ter plaatse goede mogelijkheden zijn het evangelie van Christus te verbreiden, wordt op zo'n uitnodiging ingegaan. 'Gereformeerde theologie als exportproduct', zoals synodepreses ds. Boiten het uitdrukte. Wat is het toch een machtig geschenk als je zo op deze aarde op allerlei plekken Gods boodschap van genade kunt brengen. Wie het heeft over een machtig geschenk, zal minder snel denken aan het geld dat dat kost. Om het werk van de IRTT mogelijk te maken is de komende jaren zo'n vier gulden per ziel nodig. Dat lijkt niet veel, maar is toch altijd nog zo'n vier en een half ton per jaar. Verdere uitbreiding, zoals door de deputaten voorgesteld, hield de synode voorlopig nog even tegen. Nu er ook een deputaatschap zending en hulpverlening komt is het verstandiger te wachten wat de resultaten daarvan zijn. Wel kreeg het IRTT de ruimte om veel meer aan PR te gaan doen. Wie weet waar hij voor geeft, zal ook makkelijker en, belangrijker, met een gemotiveerd hart geven.

Tof slof

Al in een vorige week was door de synode een verzoek behandeld om te komen tot een generaal deputaatschap appèlzaken, zoals dat al bestaat op het niveau van classes en particuliere synodes. Aldus is ook besloten. De bedoeling daarvan is dat het werk van de synode hierdoor wordt ingekort. De deputaten krijgen de opdracht, via een uitvoerige regeling, om de appèlzaak geheel voor de synode voor te bereiden, zodat deze het meteen kan gaan behandelen. Nu moet deze voorbereiding in korte tijd door een synodecommissie gebeuren, wat, als je bijvoorbeeld hoor en wederhoor wilt toepassen, wel eens lastig is. Er lag ook een vraag om dit deputaatschap de bevoegdheid te geven

om, mals dat heet, voorlopige voorzieningente treffen, m.a.w., al inhoudelijk handelend op te treden. Hier ging de synode niet toe over. Eerst wil men ervaring krijgen met het nieuwe systeem. De praktijk kan eventueel dan uitwijzen of aanvullende bevoegdheden wenselijk zijn.

Wel, als ik het goed heb, bent u nu weer helemaal bij. Ho, denkt u nu, er is toch ook al uitvoerig gesproken over het vierde gebod. Dat klopt. Maar de discussie daarover is nog niet afgerond, dus dat laten we liggen tot na de vakantie. Ergens in deze zomer volgt nog wel een systematisch overzicht van al onze buitenlandse contacten. Nu vast een tip: mocht u naar het buitenland gaan voor langere tijd en wilt u informatie of daar kerken zijn en of we daar contacten mee hebben, aarzelt u dan niet het bureau van het deputaatschap buitenlandse betrekkingen te bellen [Gbouw Zwolle, 038-4270470]. Ze zullen u, hebben ze ons verzekerd, graag informatie geven. Hoogstens krijgt u de vraag terug om ter plekke voor hen wat info in te winnen. Per slot van rekening: voor wat, hoort wat.

Boeken die helpen!

Ds. M.J.C. Blok
Jestaat w niet alleen voor de ongetrouwde in de m
96 pag., f 12,00

Ds. M.J.C. Blok
Gaat de dominee voorbij?
een boekje voor dominees en andere kerkgangers
136 pag., f 16,50

Ds. P. Groenenberg
Gewapende ambtsdragers
over het gebed in de ambtsdienst
120 pag., f 15,25

J.A. Knepper sr.
Een geestelijk huis van levende stenen
gemeenteopbouw in de praktijk rond het jaar 2000
152 pag., f 17,75

P.L. Los
Onder anderen
zes pastorale lezingen
88 pag., f 11,75

P.L. Los
Van gelijke beweging als wij
over leren van -, omgaan met - en behandelen van mensen zoals wijzelf zijn
112 pag., f 16,50

Idske de Jong-de Haan
Maat en overdaad
over alcohol en gokken, experiment en verslaving
112 pag., f 15,25

Dick Mostert
Eenzame fakkeldragers
jeugdpastoraat en praktijk
160 pag., f 17,50

Drs. Wubbo Scholte
Met kippevel
angst en angststoornissen
128 pag., f 15,75

Ook verkrijgbaar in de boekhandel.

Oosterbaan & Le Cointre B.V.

Postbus 25 - 4460 AA Goes
Telefoon 0113-215591

